

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Dél-zalai homokvidék (HUBF20049) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen
2014

Ügyfél

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Együttműködő partnerek

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság

Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány

Vezető szakmai koordinátor

Megyer Csaba

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Kiss Béla

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Megyer Csaba

Közreműködő szakértők

Megyer Csaba

Mizsei Edvárd

Óvári Miklós

Magyari Máté

Lőkkös Andor

Görföl Tamás

Dr. Gulyás Gergely

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv.....	6
1. A terület azonosító adatai.....	7
1.1. Név.....	7
1.2. Azonosító kód.....	7
1.3. Kiterjedés.....	7
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	7
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	7
1.4.2. Jelölő fajok.....	7
1.4.3. Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek.....	7
1.5. Érintett települések.....	8
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	8
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	9
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	9
1.7.2. Településrendezési eszközök.....	9
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	9
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	9
1.7.5. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv.....	10
2. Veszélyeztető tényezők.....	11
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	13
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	13
3.2. Kezelési javaslatok.....	13
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	14
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	43
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	43
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	44
3.2.5. Mellékletek.....	45
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	46
3.3.1. Agrártámogatások.....	46
3.3.2. Pályázatok.....	51
3.3.3. Egyéb.....	51
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	51
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	51
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	53
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	55
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	56
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése.....	57
1.1. Környezeti adottságok.....	57
1.1.1. Éghajlati adottságok.....	57
1.1.2. Vízrajzi adottságok.....	57
1.1.3. Talajtani adottságok.....	57
1.1.4. Felszínalaktani adottságok.....	57
1.2. Természeti adottságok.....	58
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	60
1.2.2. A tervezési területen újonnan előkerült, jelölő értéknek javasolt élőhelyek.....	65
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	67
1.2.4. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok.....	67
1.2.5. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok.....	70
1.3. Területhasználat.....	72

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás.....	72
1.3.2. Tulajdoni viszonyok.....	72
1.3.3. Területhasználat és kezelés.....	72
2. Felhasznált irodalom.....	76
3. Térképek.....	77

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve: Dél-zalai homokvidék kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója: HUBF20049

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése: 2908,77 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6260* – Pannon homoki gyepek
- 91E0* – Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 6410 – Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)
- 6430 – Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
- 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei
- 7230 – Mészkedvelő üde láp- és sásrétek

* kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)

1.4.3. Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek

- 91G0*- Pannon gyertyános tölgyesek *Quercus petraeaval* és *Carpinus betulusszal*
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

* kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Fityeház	Zala	223,79	34,4
Homokkomárom	Zala	47,08	2,82
Nagykanizsa	Zala	1549,81	10,44
Sormás	Zala	576,81	35,24
Szepetnek	Zala	512,36	16,86

1.6. Egyéb védeltségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
helyi jelentőségű védett természeti terület	19/53/TT/81	Szurkosfenyves	6,1	Nagykanizsa város 11/1999. (IV. 29.) Önkormányzati rendelet
egyedi hatósági határozattal lehatárolt határvonalú ex lege védett láppal érintett ingatlanok	-	Homokkomárom 044/1, Nagykanizsa 0366/6, Sormás 077/1	10,57	1996. LIII. tv. a természet védelméről
egyedi hatósági határozattal történő lehatárolásra váró ex lege védett láppal érintett ingatlanok	-	Nagykanizsa 0315/4, Nagykanizsa 0317, Nagykanizsa 0318, Nagykanizsa 0319/3, Nagykanizsa 0319/5, Nagykanizsa 0319/6, Nagykanizsa 0319/7, Sormás 088/7, Szepetnek, 05/4, Szepetnek 05/7, Szepetnek 05/8	a lápok kiterjedésének lehatárolása még nem történt meg	1996. LIII. tv. a természet védelméről

A tervezési terület 98%-a a Országos Ökológiai Hálózat része és teljes egészében az ökológiai folyosó kategóriába tartozik.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési terület nem fed át országos jelentőségű védett természeti területtel ezért természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik rá.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Fityeház: településfejlesztési koncepció 25/2005 (III.07.); településrendezési és szabályozási terv + HÉSZ 31/2008 (III.11), 6/2008 (III.11.) rendelet
- Homokkomárom: településfejlesztési koncepció 84/2004.(XII.10.); településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terv, HÉSZ 54/2006 (IX.27.), 5/2006 (IX.28.) rendelet
- Nagykanizsa: településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terv, HÉSZ 248/2006 (IX.26.), 44/2006 (X.18.) rendelet
- Sormás: településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terv, HÉSZ 87/2003 (VIII.04.), 12/2003 (VIII.05.) rendelet
- Szepetnek: településfejlesztési koncepció, 57/2004. (IV. 19.)

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- Surdi körzeti erdőterv, jóváhagyási szám (üzemterv száma): XXIV/1131/11/2010 (régí típusú)
- 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet az erdőterv rendelet előkészítésének, és a körzeti erdőterv készítésének szabályairól, 1. melléklet, érvényesség: 2010-2020
- Nagykanizsa erdőtervezési körzet 96/2011 (X.17.) VM Rendelet (új típusú) 1. melléklet – a régi típusú körzeti erdőterv lejárt, az új rendelet alapján születő erdészeti üzemtervek kiadása erdőgazdálkodónként még folyamatban van, a körzeti erdőterv ügyszáma: XX-G-001/239/2012, érvényesség: 2012-2022

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- IV/1. Zala-dél-vasi nagyvadas körzet vadgazdálkodási terve. Kelt: 2004. 02. 24.
- Zalaerdő Zrt (vadgazdálkodási egység kódszáma 20-200510-2-4-4) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2023. 02. 28. Kelt: 2010. 06. 30. Jóváhagyta: Zala Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
- Hunor 2000 Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 20-202210-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017. 02. 28. Kelt: 2007. 02. 09. Jóváhagyta: Zala Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
- Erdőgazdasági dolgozók Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 20-202410-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017. 02. 28. Kelt: 2007. Jóváhagyta: Zala Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

3-1 Mura Vízgyűjtőgazdálkodási Terv (közreadta: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság és a Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2010-2015)

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	L	1	pannon homoki gyepek (6260*): egyes helyeken problémát okoz, hogy az élőhelyet erősen kaszálják.
A04.01.01	intenzív szarvasmarha-legeltetés	L	1,5	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): helyenként erősen legeltetik, ami miatt degradálódnak az állományok
B01.02	beerdősítés / fásítás idegenhonos fajokkal	L	1	pannon homoki gyepek (6260*): a beerdősítés az élőhely kiterjedését csökkenti
B03	erdészeti kitermelés újratelepítés vagy természetes felújulás nélkül	M	10	Pannon gyertyános tölgyesek <i>Quercus petraeaval</i> és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0*): újratelepítés nélkül az élőhely kiterjedése csökken
				nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>): Megszünteti a fajok szaporódóhelyeit, valamint együtt jár a különböző fejlődési alakok eltávolításával: állománycsökkenéshez, az állomány eltűnéséhez vezet.
B04	Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata (erdészet)	M	10	nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>): Veszélyezteteti a fajok különböző fejlődési alakjait, különösen az imágókat, állománycsökkenéshez vezet.
B07	Egyéb erdészeti tevékenység	M	10	nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>): A helytelen időben való fakiszállítás együtt jár a nagy höscincér különböző fejlődési alakjainak eltávolításával, állománycsökkenéshez vezet. Ezen kívül az erdőgazdálkodás során alkalmazott véghasználatok szintén állománycsökkenéshez vagy az állomány eltűnéséhez vezet.
C01.01	homok- és kavicskitermelés	L	1	pannon homoki gyepek (6260*): illegális homokbányák többfelé előfordulnak, ezek csökkentik az élőhely kiterjedését
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	9	pannon homoki gyepek (6260*): főképp a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) inváziója figyelhető meg, ez nehezen kezelhető, degradációt okoz.
				Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410), <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): a magas aranyvessző fenyegeti előzőnléssel a területet
				Pannon gyertyános tölgyesek <i>Quercus petraeaval</i> és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0*): az idegenhonos cserje- és fajok eltűntetik a természetes struktúrát
B02.01.02	erdő felújítás idegenhonos fajokkal	L	2	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*): A degradáltság oka főképp a gyomok, inváziós növények kolonizációja (amerikai kőris, japánkeseűfű, magas aranyvessző, süntők).
				Az akácok, nemesnyarasok, tájidegen lombosok, illetve tájidegen fenyvesek a puhafás ligeterdők potenciális termőhelyét foglalják el.
B02.04	lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	M	8	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*): a természetes állományfejlődés gátlódik
				nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): A lábon álló holt fák eltávolítása együtt jár a nagy höscincér különböző fejlődési alakjainak eltávolításával, állománycsökkenéshez vezet.

B06	legeltetés erdőben vagy erdős területen	L	1	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*): degradálja az aljnövényzetet
F03.01.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	M	9	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*): degradálja az aljnövényzetet <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410): a vaddisznók a tőrásokkal okoznak degradációt Pannon gyertyános tölgyesek <i>Quercus petraeaval</i> és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0*): az aljnövényzetet és a cserjeszintet károsítja a vadállomány, illetve a természetes felújulást gátolja
J02.03.02	csatornázás és vízelvezetés	M	9	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek tartozó mocsárrétjei (6440): ezt az élőhelyet jelentősen érintik a vízelvezetés káros hatásai Pannon gyertyános tölgyesek <i>Quercus petraeaval</i> és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0*): a vízelvezetés hatására száradnak az állományok, ez veszélyezteti a fennmaradásukat.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	L	1,2	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410), <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): a száradás és felhagyás folyamán megváltozik a fajkészlet és az élőhely hosszú távon megszűnik.
Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	M	10	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): csak a kezelés tarthatja fenn az élőhelyet, a felhagyás hatására becserjésedik-erdősül
A04.01.01	intenzív szarvasmarha-legeltetés	M	10	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): az erős legelés degradálhatja az élőhelyet
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	M	10	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): csak a kezelés tarthatja fenn az élőhelyet, a felhagyás hatására becserjésedik-erdősül
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	10	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): ezt az élőhelyet is veszélyezteti a magas aranyvessző előretörése
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	M	10	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): a felhagyás és kiszáradás okozza a szukcessziós folyamatok megindulását, erdősödést, cserjésedést, ez hosszú távon az élőhely megszűnését okozhatja
J02.03	csatornázás és vízelvezetés	M	10	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): kiszáradást okoz, és az élőhely átalakulását

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Az alapvető természetvédelmi célkitűzés a tervezési terület esetében az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Kiemelt cél a tervezési területen található természetes és természetszerű élőhelyek megőrzése, fenntartása, különös tekintettel a meszes pannon homoki gyepekre. A gyepterületeket veszélyeztető legfőbb tényező a fenntartó jellegű hagyományos extenzív gazdálkodás (legeltetés, kaszálás) elmaradása és az ennek következtében bekövetkező cserjésedés, gyomosodás, valamint az inváziós fajok (magas aranyvessző, selyemkóró) térnyerése. A jelenség felszámolása érdekében szükséges a megfelelő tájhasználat újbóli kialakításának elősegítése.

A száraz homoki gyepekben az emberi tevékenység (felszíni homokfejtés, kommunális hulladékkal való visszatöltés, technika sportok felszínkárosító hatása) által előidézett degradáció mérséklése a további felszínbolygatási tevékenységek fokozatos felszámolásával, és a keletkezett tájsebek regenerációjának elősegítésével történhet.

A területre jellemző magas biodiverzitás megőrzése érdekében a mozaikosság fenntartása, a mélyen fekvő üde területek megfelelő vízellátottságának biztosítása elengedhetetlen.

A legjelentősebb homoki gyepterületeken elő kell segíteni a társulást veszélyeztető özőnfajok visszaszorítását (selyemkóró, magas aranyvessző, amerikai alkörmös, bálványfa, akác). A területhasználókkal történő együttműködés ennek elengedhetetlen része. Fontos cél megteremteni a száraz gyepek legeltetéssel történő hasznosításának lehetőségét. Ehhez és egyéb gyeprehabilitációs kezelésekhez – melyeket pályázati forrásból tudna a természetvédelmi kezelő megvalósítani - szükséges lenne az egykori gyakorló lőtér vagyongazdálkodását a Honvédelmi Minisztériumtól a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóságnak átadni. A sérülékeny homoki gyepeket a magas létszámú vaddisznóállomány is jelentősen károsítja. Állományának drasztikus csökkentése szükséges a vadászati hatóság és a területen a vadászati jogot gyakorló szervezet bevonásával.

A természetes erdőállományok kiterjedésének hosszú távon történő növekedése kívánatos lenne, főként a tájidegen faültetvények (fekete fenyő, fehér akác, nemes nyár, fekete dió) fokozatos letermelésével és a talaj és vízviszonyoknak megfelelő természetes erdőtársulás kialakításával.

3.2. Kezelési javaslatok

A fejezet a Dél-zalai homokvidék (HUBF20049) tervezési területre jellemző természetes és természetközeli élőhelyek és a jelölőfajok állományainak fennmaradása érdekében, valamint a leromlott állapotú, degradált élőhelyek jobb ökológiai állapotba kerülése érdekében alkalmazandó intézkedési javaslatokat tartalmaz, melyek alapvetően két nagy csoportot alkotnak.

Az elsőbe a gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok tartoznak, amelyeket általánosan területszinten értelmezünk, de ezek kötődhetnek kezelési egységhez is. Itt jelennek meg a gazdálkodókön túli egyéb érintetteknek szóló (beruházók, fejlesztők, területrendezők, vállalkozók: ipari, turisztikai), a területhasználatra vonatkozó elvek, a kritikus pontok azonosításával (egyes tevékenységek korlátozás nélkül, feltételekkel vagy egyáltalán nem végezhetők, bizonyos irányú fejlesztések nem kívánatosak).

Az intézkedések második csoportját a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok adják, amelyek minden esetben kezelési egységhez kötődnek. Ezek lehetnek általános kezelési javaslatok, vagy támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok.

Az általános kezelési javaslatok a kezelési egységekre vonatkozó, a gazdálkodás mikéntjére adott nem előírásszerű javaslatok.

A támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok konkrét, agrártámogatási programoknak megfeleltethető előírások, illetve előírás-javaslatok. Ezek lehetnek már jelenleg is jogszabályban megadott (pl. Natura 2000 gyepekre vonatkozó kompenzációs rendelet) kötelezően betartandó előírások, vagy a jövőbeli támogatási rendszerek megalapozását szolgáló és kizárólag a támogatási rendeletben történő megjelenésük esetén, önkéntesen vállalható, a 2. mellékletből választandó előírás-javaslatok.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján *„(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”*

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírásjavaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

A jelenleg mezőgazdasági vagy erdészeti hasznosítású területek beépítése nem kívánatos. A gazdálkodáshoz nem köthető kezelési feladatok között említhető az illegális szemétkeresés és a szintén illegális homokbányászat felszámolása, mely a tervezési területen pontszerűen, diszjunkt módon jelentkezik.

A homokvidék jelenleg turisztikai szempontból nem hasznosított, noha a terület jellemzően közepes természetessége, a védett fajok viszonylag alacsony száma az ökoturisztikai hasznosítást nem zárja ki. A kirándulók tudatos irányításával, a túraútvonalak megfelelő kijelölésével, karbantartásával az általuk okozott terhelés minimalizálható. Fontos fejlesztés lenne a Natura 2000 területet bemutató infrastruktúra létrehozása, hogy a látogatók tisztában legyen a terület státuszával és természeti értékeikkel. Ezt egyrészt tájékoztató táblák kihelyezésével lehetne elérni a területre bevezető forgalmasabb közutak és turistautak mentén, másrészt a területet bemutató szóróanyagokkal, amelyeket helyi turisztikai irodákban és önkormányzatoknál lehetne elérhetővé tenni.

3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok

A Dél-zalai homokvidék Natura 2000 terület élőhelyeinek nagyobb része emberi hasznosítás alatt áll. A művelési ágak tekintetében túlnyomó része erdő, a fennmaradó terület pedig gyepek és szántók.

az egykori, viszonylag kiterjedt katonai gyakorló lőtér és a műszaki létesítmények (mezőgazdasági- és közutak, vasúti pálya, átjárók, stb.), telephelyek művelési ága kivett. A közösségi jelentőségű élőhelyek többségének fenntartása csak a megfelelő extenzív gazdálkodással biztosítható; ez a gyepek esetében az élőhelytípusnak megfelelő kaszálással, legeltetéssel, erdők esetében a természetközeli erdőgazdálkodással valósítható meg. A Honvédelmi Minisztérium vagyonkezelésében lévő egykori katonai lőtér területének gyepeit kaszálás, illetve legeltetés formájában hasznosítani volna szükséges, természeti állapotuk folyamatosan romlik.

Gyepgazdálkodás

A területen előforduló száraz, félszáraz, üde és nedves gyepek természetességi állapota változó, egy részük jó állapotú, más részük elgyomosodott, átalakult. A jó állapotú területeken az elsődleges cél ennek az állapotnak a fenntartása. Általános feladat ezekben a gyepekben a környéken jelenlévő inváziós fajok (elsősorban a magas aranyvessző) visszaszorítása, illetve a megfelelő hasznosítás révén a gyepekbe történő behatolásuk megakadályozása. A területen leromlott állapotú gyepek és inváziós fajok homogén állományai is nagy területen megtalálhatóak. Ezekben az esetekben a cél a területek természetességi állapotának javítása, ezzel az értékes élőhelyek kiterjedésének növelése. A gyepek közé kerültek besorolásra a cserjésedő területek is, melyek esetében az inváziós növényfajok visszaszorításán túl a gyepek ésszerű és természetvédelmi szempontból helyes helyreállítása is cél: kaszálásra vagy legeltetésre alkalmas állapotba kell hozni. A legeltetés során a szarvasmarhával történő kíméletes legeltetés csak az üde gyepeken támogatandó, a száraz gyepek esetében a juhval történő extenzív legeltetés elfogadható. A gyepek szegélyén, vagy foltszerűen a gyepekben cserjések, fasorok fennhagyandóak, ezek igen fontosak több védett faj számára és a gyepek mikroklimáját is jelentősen befolyásolják. A láprétek kezelésében fontos az időközben előkerült hangyaboglárka-fajok szempontjából megfelelő kaszálási időzítés, illetve a bűvósávok kötelező meghagyása.

Erdőgazdálkodás

A tervezési terület erdő művelési ágú ingatlanjainak természetességi állapota közepes-jó között változik, a degradáltság többnyire a vízszintcsökkenésnek, a kezelés elmaradásának tudható be. Pontszerűen kommunális hulladék illegális elhelyezése is megfigyelhető. Hosszútávon a tájidegen fafajokból (akác, fenyőfélék, stb.) álló ültetvények honos fafajokból álló erdőkké való átalakítása kívánatos. A területen található tájidegen fafajok őshonos fafajokra való lecserélése mind a denevéreknek táplálékot jelentő rovarok mennyiségének és fajgazdagságának növekedését, mind bűvőhelyet jelentő odvas fák megjelenését eredményezheti. Az inváziósan viselkedő, pontszerűen, kis foltokban megjelenő amerikai kőris, zöld juhar és fehér akác példányait el kell távolítani a területről.

Vadgazdálkodás

A tervezési területen a vadászat elsődlegesen természetvédelmi és nem vadászati célokat felmutató formáját kell megvalósítani.

A nagyvadállomány leginkább az erdei élőhelyekre jelent veszélyt, de a túltartott vaddisznó állomány a vizes élőhelyekben és gyepekben is jelentős károkat okoz. Az erdei élőhelyek esetében tervezett fejlesztések megvalósulásához elengedhetetlen a nagyvadállomány csökkentése.

Kezelési egységek

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett élőhelytípusok
KE-0	kezelést nem igénylő területek	U4 Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók; U6

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett élőhelytípusok
		Nyitott bányafelületek; U7 Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak; U10 Tanyák, családi gazdaságok; U11 Út- és vasúthálózat
KE-1	nádas	B1a Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások; B1axOD Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások/Lágyszárú özönfajok állományai
KE-2	magassásosok	B5 Nem zsombékoló magassásrétek; B5xB6 Nem zsombékoló magassásrétek/Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vízü mocsarak; B5xOD Nem zsombékoló magassásrétek/Lágyszárú özönfajok állományai
KE-3	kékperjés láprétek	D2 Kékperjés rétek
KE-4	mocsárrétek	D34 Mocsárrétek; D34xB1a Mocsárrétek/nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások; D34xOB Mocsárrétek/Jellegtelen üde gyepek; OAxOB Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek/Jellegtelen üde gyepek
KE-5	kaszálórétek	E1 Franciaperjés rétek; E1xB5 Franciaperjés rétek/Nem zsombékoló magassásrétek; E1xD2 Franciaperjés rétek/Kékperjés rétek; E1xD34 Franciaperjés rétek/Mocsárrétek; E1xH5b Franciaperjés rétek/Homoki sztyeprétek; E1xOB Franciaperjés rétek/Jellegtelen üde gyepek; OB Jellegtelen üde gyepek; OBxE1 Jellegtelen üde gyepek/Franciaperjés rétek; OBxOC Jellegtelen üde gyepek/Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek; OBxP2a Jellegtelen üde gyepek/Üde és nedves cserjések
KE-6	homoki gyepek	G1 Nyílt homokpusztagyepek; G1xOC Nyílt homokpusztagyepek/Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek; H5a Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek; H5axOB Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek/Jellegtelen üde gyepek; H5axOC Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek/Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek ; H5b Homoki sztyeprétek; OB Jellegtelen üde gyepek; OC Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
KE-7	inváziós lágyszárúak állományai	OBxOD Jellegtelen üde gyepek/Lágyszárú özönfajok állományai; OD Lágyszárú özönfajok állományai; ODxB1a Lágyszárú özönfajok állományai/Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások; ODxB5 Lágyszárú özönfajok állományai/Nem zsombékoló magassásrétek
KE-8	éger- és puhafaligetek	J2 láp- és mocsárerdők; J4 Fűz-nyár ártéri erdők; J5 Égerligetek; U8xRA Folyóvizek/Öshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
KE-9	öshonos fajok dominálta	K1a Gyertyános-kocsányos tölgyesek; K1axJ5

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett élőhelytípusok
	természetszerű keménylombú erdők	Gyertyános-kocsányos tölgyesek/Égerligetek; K1axS4 Gyertyános-kocsányos tölgyesek/Ültetett erdei- és feketefenyvesek; L2b Cseres-kocsányos tölgyesek
KE-10	cserjések	P2a Üde és nedves cserjések; P2axB5 Üde és nedves cserjések/Nem zsombékoló magassárrétek; P2axOB Üde és nedves cserjések/Jellegtelen üde gyepek; P2axOD Üde és nedves cserjések/Lágyszárú özönfajok állományai; P2axP2b Üde és nedves cserjések/Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések; P2axRB Üde és nedves cserjések/Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők; P2b Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, P2bxOB Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések/Jellegtelen üde gyepek
KE-11	spontán fásodó területek és jellegtelen faállományok és vágásterületeik	P1 Őshonos fafajú fiatalosok; P3 Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés; P8 Vágásterületek; RA Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok; RAXOB Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Jellegtelen üde gyepek; RB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők; RBxP2a Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők/Üde és nedves cserjések; RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
KE-12	nem őshonos fafajú, telepített vagy spontán kialakult erdők és vágásterületeik, fásítások	P3 Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés; P8 Vágásterületek; RDb Őshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők; S1 Akácültetvények; S1xS3 Akácültetvények/Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők; S2 Nemesnyárasok; S3 Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők; S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek; S4xS3 Ültetett erdei- és feketefenyvesek/Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők; S4xS5 Ültetett erdei- és feketefenyvesek/Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek; S5 Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek; S5xS3 Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek/Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők; S6 Nem őshonos fajok spontán állományai; S7 Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok
KE-13	szántók és vadföldek	T1 Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák; T6 Extenzív szántók; T10 Fiatal parlag és ugar

Kezelési egység kódja: KE-0

Kezelési egység meghatározása: kezelést nem igénylő területek (34,3 ha)

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* U4 Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók; U6 Nyitott bányafelületek; U7 Homok-, agyag-, tőzeg és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak; U10 Tanyák, családi gazdaságok; U11 Út- és vasúthálózat
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok: -

Kezelési javaslatok indoklása: Fenti élőhelyek kezelést nem igényelnek vagy esetükben nem értelmezhető a kezelés.

Kezelési egység kódja: KE-1

Kezelési egység meghatározása: nádasok (Kis kiterjedésű /7,3 ha/, szórványosan az egykori lőtérrel előforduló élőhelytípus.)

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* B1a Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások; B1axOD Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások/Lágyszárú özönfajok állományai
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: -

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- V63 Élőhely-rekonstrukció

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok: Lehetőség esetén vízszintemelés, elárasztás, illetve a beállt állományok esetében rendszeres aratás (kaszálás).

Kezelési javaslatok indoklása: A nem túl nagy kiterjedésű nádas foltok gyomoktól, inváziós fajoktól való megtisztítása, vágással történő megújítása emelné a természetesség fokát. Mivel nem nádas művelési ágba tartoznak, ezt elsősorban időszakonkénti kaszálással lehet elérni.

Kezelési egység kódja: KE-2

Kezelési egység meghatározása: magassásosok (Kis kiterjedésű /5,9 ha/, szórványosan, főleg az egykori lőtérrel, de azon kívül is, apró foltokban jelentkező élőhelytípus.)

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* B5 Nem zsombékoló magassásrétek; B5xB6 Nem zsombékoló magassásrétek/Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vízi mocsarak; B5xOD Nem zsombékoló magassásrétek/Lágyszárú özönfajok állományai
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait (M7-től északra, HM területek), valamint gyepterület művelési ágú terület esetében a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait (M7-től délre eső foltok) kell alkalmazni.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felülvetés nem megengedett.
- GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerek, kezelő használata tilos.
- GY15 Tűzpázták létesítése nem megengedett.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY35 A legeltetés tilos.
- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
- GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
- GY106 Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- VA03 A területen szóró, vadetető, szóó nem létesíthető.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok: Az élőhelytípus vízellátottságának időszakonkénti biztosításával azok természetességi állapota javítható. Ehhez a csapadék- és talajvíz eredetű vizeket elvezető árkok megszüntetése, időszakonkénti eltömése szükséges.

Kezelési javaslatok indoklása: A javaslatok betartása és végrehajtása emberi beavatkozások és a klimatikus szárazodás következtében a talaj szerkezetének átalakulása, a gyomosodás, becserjésedés és a vegetáció átalakulásának megakadályozása miatt szükséges. Ugyan nem jelölő élőhely, de kis kiterjedései miatt az élőhelyi diverzitásban, mozaikosságban, ezáltal a faji diverzitásban betöltött szerepe jelentős.

Kezelési egység kódja: KE-3

Kezelési egység meghatározása: kékperjés láprétek (Területe 11,9 ha. Két kisebb foltban, az egykori katonai lőtér területén, Nagykanizsa külterületén, illetve azon kívül, Sormás mellett, az autópálya szomszédságában fordul elő.)

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNER élőhelyek:* D2 Kékperjés rétek
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok: A láprétek kezelésében különösen fontos az időközben előkerült hangyaboglárka-fajok szempontjából megfelelő kaszálási időzítés, illetve a bűvósávok kötelező meghagyása.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait, valamint gyepterület művelési ágú terület esetében a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felülvetés nem megengedett.
- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos.
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 Tűzpázták létesítése nem megengedett.
- GY20 Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY35 A legeltetés tilos.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság

érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fajtától függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.

- GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
- GY80 A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
- GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése nem létesíthető.
- VA03 A területen szóró, vadetető, szóó létesítése tilos.

Kezelési javaslatok indoklása: A minden hatásra érzékeny kékperjés láprétek hosszú távú fenntartása tervszerű és szabályozott kezelést igényel. A kékperjés lápréteken kizárólag évi egyszeri kezelő kaszálás kívánatos, a legeltetés minden formája tilos. A cserjésedés és gyomosodás ellen a kézi módszerek a legmegfelelőbbek. A láprétek kezelésében különösen fontos az időközben előkerült hangyaboglárka-fajok (vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*) szempontjából megfelelő kaszálási időzítés, illetve a bűvósávok kötelező meghagyása.

Kezelési egység kódja: KE-4

Kezelési egység meghatározása: mocsárrétek (Területe 93,8 ha. A területen szórványosan, kis kiterjedésben fordulnak elő. A sédbúzás mocsárrétek Sormás és Nagykanizsa térségében a régi 7-es főút és a szepetneki közút menti térségben találhatók, a homokdombok közti mélyebb térszínen.)

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNER élőhelyek:* D34 Mocsárrétek; D34xB1a Mocsárrétek/Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások; D34xOB Mocsárrétek/Jellegtelen üde gyepek; OAxOB Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek/Jellegtelen üde gyepek
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6440 *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait, valamint gyepterület művelési ágú terület esetében a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felülvetés nem megengedett.

- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY08 Dobkasza és talaj meghajtású rendsodró, rendkezelő használata tilos.
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 Tüzpászták létesítése nem megengedett.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
- GY40 Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 állategység/ha.
- GY59 Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
- GY64 Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
- GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
- GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.

- GY80 A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
- GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
- GY106 Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY111 A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.
- VA03 A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

Kezelési javaslatok indoklása: A kezelés feladata a kezelési egységen belül található gyepek természetességi állapotának hosszú távú fenntartása, illetőleg a gyomosodó gyepragmentumok természetközeli állapotba kerülésének elősegítése, melyet a fentiekben meghatározott módon folytatott gyepterületi munkák elősegítenek. Az elgyomosodott, inváziós fajokkal fertőzött, kezeletlen mocsárrétek extenzív kezeléssel jobb természetességi állapotba hozhatók. Az inváziós növényektől való megtisztítás, az extenzív legeltetés a mocsárrétek fajösszetételét, diverzitását nagyban növelheti.

Kezelési egység kódja: KE-5

Kezelési egység meghatározása: kaszálórétek (Területe 438,8 ha. Az erdőterületeken kívül, egységes eloszlásban, nagy kiterjedésben fordulnak elő.)

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* E1 Franciaperjés rétek; E1xB5 Franciaperjés rétek/Nem zsombékoló magassárrétek; E1xD2 Franciaperjés rétek/Kékperjés rétek; E1xD34 Franciaperjés rétek/Mocsárrétek; E1xH5b Franciaperjés rétek/Homoki sztyeprétek; E1xOB Franciaperjés rétek/Jellegtelen üde gyepek; OB Jellegtelen üde gyepek; OBxE1 Jellegtelen üde gyepek/Francsiaperjés rétek; OBxOC Jellegtelen üde gyepek/Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek; OBxP2a Jellegtelen üde gyepek/Üde és nedves cserjések
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait, valamint gyepterületi művelési ágú terület esetében a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felülvetés nem megengedett.
- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerek, kezelő használata tilos.
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 Tűzpázták létesítése nem megengedett.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
- GY43 Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 állategység/ha.
- GY48 Szakaszzóló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
- GY64 Kaszáló sarjulegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
- GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
- GY70 Legeltethető állatfaj: lófélék.

- GY71 Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.
- GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
- GY82 A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
- GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
- GY106 Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY110 A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jóságállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.
- VA03 A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

Kezelési javaslatok indoklása: A kezelés feladata a kezelési egységen belül található gyepek természetességi állapotának hosszú távú fenntartása, illetőleg a gyomosodó gyeppragmentumok természetközeli állapotba kerülésének elősegítése, melyet a fentiekben meghatározott módon folytatott gyepterületi munkák elősegítenek. Az elgyomosodott, inváziós fajokkal fertőzött, kezeletlen kaszálórészek extenzív kezeléssel (kaszálás/legeltetés) jobb természetességi állapotba hozhatók.

Kezelési egység kódja: KE-6

Kezelési egység meghatározása: homoki gyepek (Területe 94,5 ha. Az élőhelytípus nagyjából a terület északi részén, Homokkomárom-Nagykanizsa határában helyezkednek el. Ettől délre a szepetneki út két oldalán, ill. a déli sarkán Bajcsánál fordulnak elő.)

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- **Érintett ÁNER élőhelyek:** G1 Nyílt homokpusztagyepek; G1xOC Nyílt homokpusztagyepek/Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek; H5a Lössgyepek, kötött talajú sztyeprétek; H5axOB Lössgyepek, kötött talajú sztyeprétek/Jellegtelen üde gyepek; H5axOC Lössgyepek, kötött talajú sztyeprétek/Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek; H5b Homoki sztyeprétek; OB Jellegtelen üde gyepek; OC Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6260* Pannon homoki gyepek (kiemelt jelentőségű jelölő élőhely)

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait, valamint gyepterület művelési ágú terület esetében a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felülvetés nem megengedett.
- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszelő, rendkezelő használata tilos.
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 Tűzpázták létesítése nem megengedett.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
- GY40 Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 állategység/ha.

- GY48 Szakaszozó legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
- GY51 Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 20 ha-t.
- GY59 Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
- GY61 A gyepon legelészárított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.
- GY65 Sarjúlegeltetést ugyanazon a területen csak minden második évben lehet alkalmazni.
- GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
- GY68 Legeltethető állatfaj: juh.
- GY71 Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.
- GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
- GY80 A gyepterület évente csak egyszer lehet kaszálni.
- GY89 10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárzúzásánál, kaszálásánál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárzúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárzúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY97 A parcella max. 50%-a hasznosítható kaszálással.
- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
- GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
- GY106 Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY111 A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- GY117 Éjszakai helyek, ideiglenes karamok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.
- GY122 A legelészárított területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani.
- VA03 A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

Kezelési javaslatok indoklása: A kezelés feladata a kezelési egységen belül található gyepek természetességi állapotának hosszú távú fenntartása, illetőleg a gyomosodó gyeppragmentumok természetközeli állapotba kerülésének elősegítése, melyet a fentiekben meghatározott módon folytatott gyeppkezelési munkák elősegítenek.

Az elgyomosodott, inváziós fajokkal fertőzött, kezeletlen homoki gyepek extenzív kezeléssel (kaszálás/legeltetés) jobb természetességi állapotba hozhatók. A magyar csenkeszes, felnyíló homoki gyepeket legelés- és kaszáláskizárt területként, kezeletlenül kell hagyni.

Kezelési egység kódja: KE-7

Kezelési egység meghatározása: inváziós lágyszárúak állományai (Területe 62,3 ha. A terület északi felén szórványosan, kis kiterjedésű foltokban jelentkezik.)

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* OBxOD Jellegtelen üde gyepek/Lágyszárú özönfajok állományai; OD Lágyszárú özönfajok állományai; ODxB1a Lágyszárú özönfajok állományai/Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások; ODxB5 Lágyszárú özönfajok állományai/Nem zsombékoló magassásrétek
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait, valamint gyepterület művelési ágú terület esetében a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felületetés nem megengedett.
- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos.
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 Tűzpázták létesítése nem megengedett.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.

- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
- GY43 Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 állategység/ha.
- GY48 Szakaszozó legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
- GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
- GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepp állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
- GY81 A gyeppet évente legalább kétszer kell kaszálni.
- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
- GY105 Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY112 Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.
- GY118 Élőhelyrekonstrukció.
- VA03 A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

Kezelési javaslatok indoklása: A kezelés feladata a kezelési egységen belül található, inváziós fajokkal erősen fertőzött gyepek természetességi állapotának helyreállítása és hosszú távú fenntartása, melyet a fentiekben meghatározott módon folytatott gyepterkezelési munkák elősegítenek. A rendszeres kezelésre történő átállás következtében az őshonos fűfajok és kétszikűek természetesebb gyepszerkezetet alkotnak, s ez a fűtőmeg lényegesen jobban hasznosítható a gazdálkodók számára is.

Az elgyomosodott, inváziós fajokkal fertőzött, kezeletlen, ezáltal jellegtelen gyepek intenzív tisztítását és helyreállítását követő extenzív kezeléssel (kaszálás/legeltetés) lényegesen jobb természetességi állapotba hozhatók.

Kezelési egység kódja: KE-8

Kezelési egység meghatározása: éger- és puhafaligetek (Területe 254,1 ha. A tervezési területen a kis vízerek, vizesárokot szegélyezve, a buckaközi pangóvizes részeken, valamint a réteken és a nagyobb kiterjedésű erdőkben önálló erdőket alkotva is megjelenő (Bajcsai erdőtömb), gyakori élőhelytípus. Természetes előfordulásai mellett a vizes élőhelyekre, elsősorban magassásosokra telepített állományai is ismertek.)

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* J2 Láp- és mocsárerdők; J4 Fűz-nyár ártéri erdők; J5 Égerligetek; U8xRA Folyóvizek/Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (kiemelt jelentőségű jelölő élőhely)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:-

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Az érintett erdőterületeken folytatható gazdálkodást a Surdi erdőtervezési körzet erdőterve (XXIV/1131/11/2010) és a Nagykanizsa erdőtervezési körzet erdőterve (96/2011 (X.17.) VM Rendelet), a körzeti erdőterv ügyszáma: XX-G-001/239/2012 alapján végezheti a gazdálkodó.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- E01 A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében.
- E03 A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
- E04 Községi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természet szerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.
- E06 Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
- E07 Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.

- E08 Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
- E09 A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
- E15 A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
- E19 Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
- E25 Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
- E26 Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
- E28 Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre szorítása, illetve ehetőség szerinti teljes eltávolítása.
- E29 A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
- E31 A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
- E33 Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
- E39 A mikroélőhelyek fenntartása.
- E40 A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
- E46 Fakitermelés augusztus 15. és december 15. között.
- E47 Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
- E49 Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózás elhagyása.
- E50 A vágásterületen történő égetés mellőzése.
- E58 Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
- E66 Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása.
- E71 A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
- E75 Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
- E81 Faanyag közelítése csak fagyott talajon.
- E82 Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők.

- E83 Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lág- és fásszárúak továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.
- E84 Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztály-eloszlásának javítása.
- E85 A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.
- E86 A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.
- VA01 Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Kezelési javaslatok indoklása: Az előírások fő célja a tervezési területen található erdők természetességének javítása és hosszú távú fenntartása. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása kívánatos.

Kezelési egység kódja: KE-9

Kezelési egység meghatározása: őshonos fajok dominálta természetszerű keménylombú erdők (Területe 537,5 ha. Nagykanizsától délre, a bajcsai erdőtömbben nagy kiterjedésben előforduló élőhelytípus)

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* K1a Gyertyános-kocsányos tölgyesek; K1axJ5 Gyertyános-kocsányos tölgyesek/Égerligetek; K1axS4 Gyertyános-kocsányos tölgyesek/Ültetett erdei- és feketefenyvesek; L2b Cseres-kocsányos tölgyesek
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Az érintett erdőterületeken folytatható gazdálkodást a Surdi erdőtervezési körzet erdőterve (XXIV/1131/11/2010) és a Nagykanizsa erdőtervezési körzet erdőterve (96/2011 (X.17.) VM Rendelet), körzeti erdőterv ügyszáma: XX-G-001/239/2012 alapján végezheti a gazdálkodó.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- E01 A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében.
- E03 A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
- E04 Községi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.

- E06 Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
- E07 Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.
- E08 Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
- E09 A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
- E12 A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
- E13 Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
- E15 A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
- E19 Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
- E25 Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
- E26 Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
- E28 Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre szorítása, illetve ehetőség szerinti teljes eltávolítása.
- E29 A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
- E31 A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
- E33 Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
- E38 Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
- E39 A mikroélőhelyek fenntartása.
- E40 A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
- E44 Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.
- E47 Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
- E49 Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózás elhagyása.

- E50 A vágásterületen történő égetés mellőzése.
- E51 Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal.
- E57 Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
- E58 Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
- E65 Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
- E66 Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása.
- E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
- E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
- E71 A tűzpáztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
- E75 Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
- E81 Faanyag közelítése csak fagyott talajon.
- E82 Tuskóprizmák, tuskópázták nem létesíthetők.
- E83 Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.
- E84 Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztály-eloszlásának javítása.
- E85 A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.
- E86 A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.
- VA01 Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Kezelési javaslatok indoklása: Az előírások fő célja a tervezési területen található erdők természetességének javítása és hosszú távú fenntartása. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása kívánatos. Az ilyen erdők kedveznek a közösségi jelentőségű nagy hősincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), kerekvállú állásbogár (*Rhysodes sulcatus*) és közönséges denevér (*Myotis myotis*) állatfajok állományai fennmaradásának.

Kezelési egység kódja: KE-10

Kezelési egység meghatározása: cserjések (Területe 128,5 ha. A tervezési terület északi felében, a bajcsai erdőtömbtől északra fordulnak elő elszórt, de viszonylag kiterjedt állományai.)

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* P2a Üde és nedves cserjések; P2axB5 Üde és nedves cserjések/Nem zsombékoló magassásrétek; P2axOB Üde és nedves cserjések/Jellegtelen üde gyepek; P2axOD Üde és nedves cserjések/Lágyszárú özönfajok állományai; P2axP2b Üde és nedves cserjések/Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések; P2axRB Üde és nedves cserjések/Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők; P2b Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, P2bxOB Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések/Jellegtelen üde gyepek
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felületés nem megengedett.
- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY08 Dobkasz és talaj meghajtású rendsodró, rendkezelő használata tilos.
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 Tüzpászták létesítése nem megengedett.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság

érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fajtától függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.

- GY35 A legeltetés tilos.
- GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok: Az elcserjésedett területek gyepké történő visszaalakítása során a Nemzeti Park Igazgatóság területi szakembereinek útmutatásai alapján kisebb, különböző fajú és korú cserjefoltok felhagyása javasolt egyes speciális igényű fajok [pl. sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)], illetve fészkelő madárfajok igényeinek megfelelően. A cserjeirtással rehabilitált gyepterületek további kezelését szintén javasolt egyeztetni.

Kezelési javaslatok indoklása: A jelenleg cserjével borított területrészek egykor gyepként hasznosított területek voltak, ésszerű rehabilitációjuk kívánatos. A cserjeirtásra javasolt korlátozások a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állományainak megőrzését is segítik

Kezelési egység kódja: KE-11

Kezelési egység meghatározása: spontán fásodó területek és jellegtelen faállományok, vágásterületek (Területe 571,2 ha. A tervezési terület egészen egységesen szétszórva jelentkező élőhely, előfordulási sűrűsége a bajcsai erdőtömbben sűrűbb.)

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* P1 Őshonos fafajú fiatalosok; P3 Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés; P8 Vágásterületek; RA Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok; RAxOB Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Jellegtelen üde gyepek; RB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők; RBxP2a Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők/Üde és nedves cserjések; RC Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Az érintett erdőterületeken folytatható gazdálkodást a Surdi erdőtervezési körzet erdőterve (XXIV/1131/11/2010) és a Nagykanizsa erdőtervezési körzet erdőterve (96/2011 (X.17.) VM Rendelet), a körzeti erdőterv ügyszáma: XX-G-001/239/2012 alapján végezheti a gazdálkodó.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- E01 A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében.
- E03 A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
- E04 Községi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetyszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.
- E06 Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
- E07 Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.
- E08 Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
- E09 A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
- E12 A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
- E13 Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
- E15 A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
- E19 Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
- E25 Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
- E26 Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
- E28 Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre szorítása, illetve ehetőség szerinti teljes eltávolítása.
- E29 A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
- E31 A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
- E33 Természetes, természetyszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.

- E38 Őshonos fafajú állományok véghasználatuk során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
- E39 A mikroélőhelyek fenntartása.
- E40 A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrézlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
- E44 Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.
- E47 Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
- E49 Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózás elhagyása.
- E50 A vágásterületen történő égetés mellőzése.
- E51 Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal.
- E57 Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
- E58 Az erdősitések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
- E65 Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
- E66 Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása.
- E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lág- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
- E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
- E71 A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
- E75 Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
- E81 Faanyag közelítése csak fagyott talajon.
- E82 Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők.
- E83 Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lág- és fásszárúak továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
- E85 A hagyasfák, hagyasfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.
- E86 A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.

- VA01 Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Kezelési javaslatok indoklása: Az előírások fő célja a tervezési területen található erdők természetességének javítása és hosszú távú fenntartása. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása kívánatos. Az ilyen erdők kedveznek a közösségi jelentőségű nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), kerekvállú állásbogár (*Rhysodes sulcatus*) és közönséges denevér (*Myotis myotis*) állatfajok állományai fennmaradásának. A spontán kialakult állományok közül a legalább 50%-ban záródottakat az erdőtervezés időszakában (2011-12) az erdészeti hatóság talált erdőként bejegyezte.

Kezelési egység kódja: KE-12

Kezelési egység meghatározása: nem őshonos fafajú, telepített vagy spontán kialakult erdők és vágásterületeik, fásítások (Területe 518,1 ha. A tervezési terület egészen egységesen szétszórva jelentkező élőhely, előfordulási sűrűsége a bajcsai erdőtömbben sűrűbb.)

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* P3 Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés; P8 Vágásterületek; RDb Őshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők; S1 Akácuültetvények; S1xS3 Akácuültetvények/Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők; S2 Nemesnyárasok; S3 Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők; S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek; S4xS3 Ültetett erdei- és feketefenyvesek/Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők; S4xS5 Ültetett erdei- és feketefenyvesek/Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek; S5 Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek; S5xS3 Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek/Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők; S6 Nem őshonos fajok spontán állományai; S7 Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Az érintett erdőterületeken folytatható gazdálkodást a Surdi erdőtervezési körzet erdőterve (XXIV/1131/11/2010) és a Nagykanizsa erdőtervezési körzet erdőterve (96/2011 (X.17.) VM Rendelet), a körzeti erdőterv ügyszáma: XX-G-001/239/2012 alapján végezheti a gazdálkodó.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- E06 Idegenhonos fajok telepítésének mellőzése.
- E07 Intenzíven terjedő idegenhonos fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.
- E09 A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
- E12 A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
- E13 Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és

véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).

- E19 Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
- E25 Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
- E26 Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
- E29 A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
- E30 Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
- E31 A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
- E39 A mikroélőhelyek fenntartása.
- E40 A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
- E51 Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal.
- E54 Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
- E57 Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
- E58 Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
- E64 Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
- E65 Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
- E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
- E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
- E71 A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
- E75 Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.

- E81 Faanyag közelítése csak fagyott talajon.
- E83 Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
- E86 A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.
- E88 Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.
- VA01 Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok: A természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos lenne az akácosok letermelése és teljes élőhelyrekonstrukció elvégzése mintegy 30-50 éves időtávlatban, közel 120-130 hektáros kiterjedésben. Az akácosok esetében a termelést követően vegyszeres kezelés és a talajminőségnek megfelelő őshonos fafajok telepítése javasolt, nem akácosok esetében (cca. 300 hektár) a letermelés utáni természetes újulatból történik az őshonos fajokból álló faállomány kinevelése.

Kezelési javaslatok indoklása: Az előírások fő célja a tervezési területen található erdők természetességének javítása és hosszú távú fenntartása. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása kívánatos. Az ilyen erdők kedveznek a közösségi jelentőségű nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), kerekvállú állásbogár (*Rhysodes sulcatus*) és közönséges denevér (*Myotis myotis*) állatfajok állományai fennmaradásának. A rekonstrukciós fafajcserével ezen fajok potenciális élőhelyének kiterjedése jelentősen növelhető.

Kezelési egység kódja: KE-13

Kezelési egység meghatározása: szántók és vadföldek (Területe 151,9 ha. A tervezési területen kis arányban, elszórtan található élőhely, két viszonylag nagyobb foltja Nagykanizsa külterületére esik.)

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* T1 Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák; T6 Extenzív szántók; T10 Fiatal parlag és ugar
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- SZ04 Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.
- SZ07 Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra

vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.

- SZ09 A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
- SZ10 Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.
- SZ14 A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
- SZ17 Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.
- SZ19 Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
- SZ21 Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.
- SZ43 Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény telepítése tilos.
- SZ52 Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
- SZ54 Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
- SZ55 Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel.
- SZ63 Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
- SZ67 Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
- SZ74 Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Elsősorban a meglévő gyepekkel érintkező szántóterületek, különösen a gyepekkel körülvett zárvány-szántók esetében javasoljuk a szántóterület gyepké alakítását élőhely-rekonstrukciós beavatkozás keretében. A beavatkozás során a terület aktuális állapotától függő talaj-előkészítést követően kereskedelmi forgalomban beszerezhető őshonos, a termőhelyi adottságoknak megfelelő 2-3 fűmag keverékének vetése javasolt a gyep vázának kialakítása céljából. Ezt javasoljuk kiegészíteni az élőhely-rekonstrukció célállományának megfelelő jó állapotú élőhelyekről származó kaszálék terítésével, jobb esetben ilyen jó állapotú élőhelyen végzett fűmagaratásból származó fűmagkeverékkel történő felülvetéssel annak érdekében, hogy az élőhely-rekonstrukció eredményeként minél hamarabb egy fajgazdag füves élőhely alakuljon ki.

Kezelési javaslatok indoklása: A vadföldek, parlagok alapvetően szántó művelési ágban vannak, a rajtuk lévő vegetációtól függetlenül. Gyepké való átalakításuk – ahol lehetséges, illetve szándék mutatkozik rá – a tervezési terület természeti állapotát, diverzitását nagyban növelné, egyúttal a szomszédos parcellákat (gyep, erdő) érő káros hatások (szegélyhatás, vegyszer) is mérséklődnének.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési lehetőségeket a kezelési egységekhez (KE) kötött javaslatcsomag keretében, a 3.2.1. fejezetben is tárgyaltuk

A KE-1 egységnél lehetőség esetén javasolt a vízszintemelés, elárasztás, illetve a beállt nádállományok esetében rendszeres aratás (kaszálás).

A KE-2 egység esetében az élőhelytípus vízellátottságának időszakonkénti biztosításával azok természetességi állapota javítható. Ehhez a csapadék- és talajvíz eredetű vizeket elvezető árkok megszüntetése, időszakonkénti eltömése szükséges.

A KE-10 egység esetében az elcserjésedett területek gyepké történő visszaalakítása során a Nemzeti Park Igazgatóság területi szakembereinek útmutatásai alapján kisebb, különböző fajú és korú cserjefoltok felhagyása javasolt egyes speciális igényű fajok (pl. sárga gyapjasszövő), illetve fészkelő madárfajok igényeinek megfelelően. A cserjeirtással rehabilitált gyepterületek további kezelését szintén javasolt egyeztetni.

A KE-12 egység területén a természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos lenne az akácok letermelése és teljes élőhelyrekonstrukció elvégzése mintegy 30-50 éves időtávlatban, közel 120-130 hektáros kiterjedésben. Az akácok esetében a termelést követően vegyszeres kezelés és a talajminőségnek megfelelő őshonos fafajok telepítése javasolt, nem akácok esetében (cca. 300 hektár) a letermelés utáni természetes újulatból történik az őshonos fajokból álló faállomány kinevelése.

A KE-13 egység esetében elsősorban a meglévő gyepekkel érintkező szántóterületek, különösen a gyepekkel körülvett zárvány-szántók esetében javasoljuk a szántóterület gyepké alakítását élőhelyrekonstrukciós beavatkozás keretében. A beavatkozás során a terület aktuális állapotától függő talaj-előkészítést követően kereskedelmi forgalomban beszerezhető őshonos, a termőhelyi adottságoknak megfelelő 2-3 fűmag keverékének vetése javasolt a gyep vázának kialakítása céljából. Ezt javasoljuk kiegészíteni az élőhely-rekonstrukció célállományának megfelelő, jó állapotú élőhelyekről származó kaszálék terítésével, jobb esetben ilyen jó állapotú élőhelyen végzett fűmagaratásból származó fűmagkeverékkel történő felülvetéssel annak érdekében, hogy az élőhelyrekonstrukció eredményeként minél hamarabb egy fajgazdag füves élőhely alakuljon ki.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések túlnyomó részben élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé.

A KE-3 egységre megadott kezelési javaslatok a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*) lepkefajok állományainak megőrzését segítik

A KE-9, KE-11 és KE-12 erdős kezelési egységekben megadott javaslatok a közösségi jelentőségű nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), kerekvállú állásbogár (*Rhysodes sulcatus*) és közönséges denevér (*Myotis myotis*) állatfajok állományai fennmaradásának szempontjából szükségesek.

A KE-10 egységre megadott kezelési javaslatok a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állományainak megőrzését segítik

A jelölő fajok védelme érdekében a Natura 2000 területen további specifikus fajvédelmi intézkedés foganatosítása nem indokolt.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

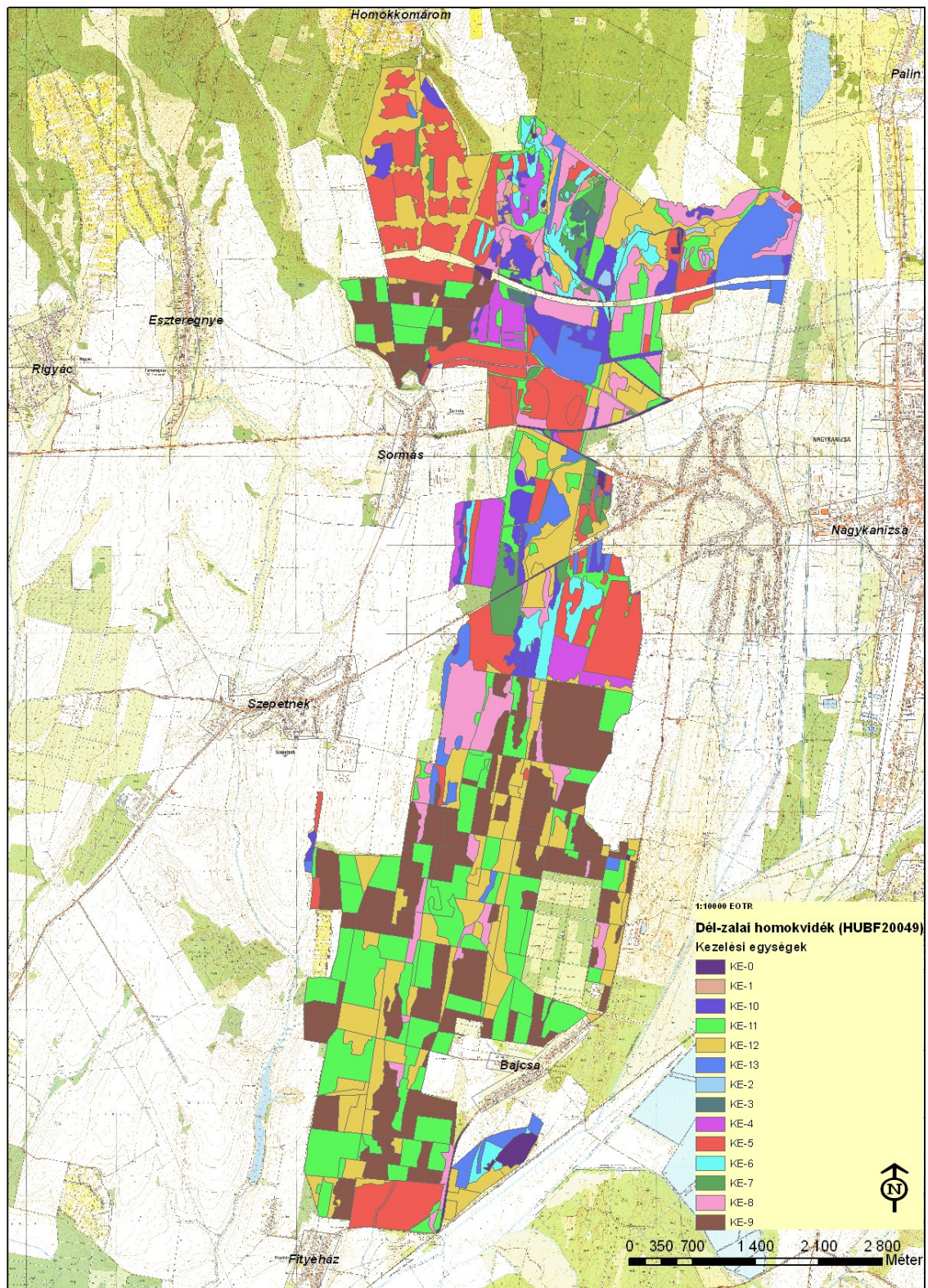
Élőhelyek: A tervezés alapját jelentő élőhelytérképezés 2013 és 2014 folyamán készült el. A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzését 10-12 évente. Javasolt a jelölő élőhelyek állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre, erdőkre és vizes élőhelyekre kidolgozott vonatkozó módszertan.

A jelölő nagy hősincér (*Cerambyx cerdo*) és nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) monitorozását javasolt jelentési periódusonként, de legalább 6 évente elvégezni. Ezen fajok esetén a jelenlét-hiány adatok felvétele mellett a potenciális élőhelyek alkalmasságának monitorozása javasolható. A nagy hősincér (*Cerambyx cerdo*) esetében az imágók mellett a kirepülő nyílások alapján kell monitorozni.

A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) monitorozásának végzése az NbmR protokoll alapján javasolt. A jelenlét-hiány megállapítása 10-12 évente javasolt.

3.2.5. Mellékletek

A Natura 200 terület kezelési egységei. 2014.10.22.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület a Dél-zalai honmokvidék (HUBF20049) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, így alapvetően a 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési területen 6,1 ha kiterjedésben terül el helyi jelentőségű védett természeti terület (szurkosfenyves), valamint 14 helyrajzi számon találhatóak ex lege védett lápfoltok, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Emellett a tervezési terület 98%-a az Országos Ökológiai Hálózat része és teljes egészében az ökológiai folyosó kategóriába tartozik. (ld. 1.6. fejezet).

A gyepterületek nagy részét gazdálkodók hasznosítják. Az erdők esetén jelentős arányt képeznek a Zalaerdő Zrt. területei.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Az Unió csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre is. Az alábbiakban az egységes területalapú támogatáson (22/2010. (III.16.) FVM rendelet) felül a mező- és erdőgazdálkodás során igénybe vehet **kompensációs jellegű kifizetéseket**, illetve a környezet- és természetvédelmi célú **mező- és erdőgazdálkodási támogatásokat** soroljuk fel.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompensációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompensációs támogatás vehet igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrésztlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompensációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehet *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján. Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe a 124/2009. (IX.24.) FVM rendelet alapján.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet)

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a „Dél-zalai homokvidék (HUBF20049)” Natura 2000 területe az alábbi azonosítóval jelzett fizikai blokkokban található:

MEPAR blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)	KAT
Y7WHW-P-12	181,34	121,08	-
YF07V-P-12	53,75	33,84	-
Y7V9W-F-12	12,59	12,15	-
YD3UV-C-12	61,17	48,5	-
YD51V-L-12	78,51	52,14	-
YPC1V-4-12	1,05	1,05	-
YY9UV-5-12	1,78	1,37	-
YP07V-X-12	37,2	1,76	-
YEC1V-U-12	89,95	8,87	-
YP3UV-N-12	14,87	9,33	-
YY3UV-X-12	25,46	24,63	-
YY51V-6-12	27	22,74	-
YXR1V-R-12	58,64	49,29	-
YP7EV-D-12	24,71	20,3	-
YX9P9-D-12	138,17	1,81	-
YLT39-X-12	0,76	0,63	-
YLFH9-1-12	19,65	19,18	-
YYT39-A-12	8,6	7,2	-
YXFH9-C-12	35,64	31,23	-
YLVH9-E-12	64,17	54,91	-
YLPP9-F-12	2,53	1,83	-
YXU99-J-12	38,64	1,07	-
YDJW8-8-12	8,32	7,05	-

YDM98-Q-12	7,98	6,81	-
YLAW9-9-12	0,36	0,34	-
YLD39-J-12	0,93	0,93	-
YY4W9-F-12	5,79	4,08	-
YDFH8-R-12	6,56	5,39	-
YDHP8-1-12	4,18	3,55	-
YL8H9-T-12	0,57	0,57	-
YY039-H-12	56,82	3,67	-
YKVBH9-D-12	16,27	13,69	-
Y52H9-5-12	6,55	4,66	-
Y5E99-A-12	7,31	2,18	-
Y68H9-D-12	30,81	22,9	-
YX039-F-12	7,02	6,67	-
Y6039-P-12	52,57	37,04	-
YEJW8-9-12	82,9	69,2	-
YJ639-8-12	21,22	17,88	-
Y8VBH9-3-12	114,36	101,83	-
YAJW8-6-12	111,76	76,24	-
YC199-4-12	210,54	1,52	-
YVHP9-J-12	0,72	0,72	-
YVPP9-Q-12	1,82	1,82	-
YW639-M-12	2,21	1,88	-
YW199-N-12	11,77	10,15	-
YVXW9-6-12	4,61	3,82	-
YQL39-V-12	118,71	111,18	-
YLNHC-9-12	120,59	0,98	-
Y1M9C-F-12	138,18	2,43	-
Y3VHC-Y-12	53,76	46,75	-
Y2WPC-6-12	33,39	32,44	-
YM63C-E-12	22,06	9,11	-
YM19C-F-12	41,23	37,93	-

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetek el:

- Egységes területalapú támogatás (SAPS), melynek mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. Jelenleg a 23/2013. (IV.9.) VM rendelet hatályos. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot feltételrendszereit tartalmazza.
- Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG), amely egy középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályozza. A jelenlegi 2009-2014 közötti időszakban a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet hatályos.
- Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek mértéke 38 eurónak megfelelő forintösszeg évente.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gye- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A 2014.08.31-ig lezáruló 2009-2014 agrár-környezetgazdálkodási támogatások folytatását jelentő, következő agrár-környezetgazdálkodási programot minél előbb javasolt elindítani.

Javasolt a teljes tervezési terület beemelése a Magas Természeti Értékű Területek új rendszerébe. Ezáltal a zonális agrár-környezetgazdálkodási célprogramok magasabb kifizetési összegű és nagyobb természetvédelmi hozadékú, kifejezetten természetkímélő agrár-környezetgazdálkodási intézkedések is elérhetővé válnának a terület gazdálkodói számára (gyep és nádas művelési ágat, illetve a művelésből kivett részeket is érintően).

A kezelési egységek (KE1-13) szempontjából fontos a következő javaslatok megjelenítése jövőbeli agrártámogatási programok intézkedéseinél és előírásainál (az érintett művelési ágakra vonatkozóan):

- általánosságban az inváziós növényfajok visszaszorításának támogatása alapvető fontosságú;
- fentiek esetében alapfeltétel az érintett művelésből kivett területrészek beemelése a támogatható területek közé;
- az állami tulajdonban lévő területkezelők támogatásokból történő részesedésének átgondolása, felülvizsgálata;
- gyepek és nádasok esetében a kaszálási/vágási időpont meghatározására, illetve a kaszálásból/vágásból kizárt területek lehatárolása az évekre előre megadott konkrét időpontok helyett alkalmasabb a nemzeti park igazgatóság által a gazdálkodóval közösen kidolgozott és évente felülvizsgált „kaszálási/nádgazdálkodási terv” alkalmazása; rugalmasabb alkalmazkodást tesz lehetővé az eltérő évjáratú csapadékviszonyokhoz és a

változó gazdálkodási adottságokhoz (szénaigény, nádas állapota, vízviszonyok, időjárás, géppark).

- javasolt a gyepek közé beékelődő, illetve érintkező szántóterületek kezelt parlag, még inkább gyeper, illetve vizes élőhely felé történő spontán vagy irányított átalakításának, illetve a feltört gyeprészek visszagyepesítésének kiemelt támogatása;

A kezelési egységek által érintett egyes művelési ágakra javasolt agrártámogatási-kifizetési előírások lényegében átfedésben vannak az új „Vidékfejlesztési Program 2014-2020” vonatkozó, jellemzően területalapú intézkedéseivel és műveleteivel, melyek a következők:

Nem termelő beruházások támogatása mezőgazdasági területeken:

- Madárvédelmi célú eszközbeszerzések (madárbarát kaszáláshoz vadriasztó lánc beszerzése, madárvédelmi berendezések beszerzése /jellemzőn fészekodúk/)
- Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások (inváziós növényfajok visszaszorítása gyepterületeken, tartós zöldugár létesítése szántóterületeken, gyeptelepítés, sövény telepítése mezőgazdasági táblák szegélyein)

Vízgazdálkodási beruházások (területi vízvisszatartást szolgáló vízi létesítmények kialakítása, partmenti pufferzóna kialakítása)

Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

- Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása – horizontális (gyepegzálkodásos extenzív állattartás fás területen, mezővédő fásítás kialakítása)

Erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

- Az erdei ökoszisztémák környezeti értékének növelését célzó beruházások – horizontális és innovációs (ökológiai célú erdőszerkezet átalakítás őshonos fajokkal, mikroélőhelyek kialakítása és fenntartása)

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések

- Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (szántó, gyeper, ültetvény, vizes élőhely, nádas; külön vízvédelmi célú szántóterületek /nitrát, erózió, belvív, aszály, partmenti sáv/, természetkímélő gazdálkodási módszerek kiemelt földrajzi zónákban: Magas Természeti Értékű Területek, Natura 2000 területek és Víz Keretirányelv területek, választható előírásokból gazdálkodónként irányítottan/segítséggel összeállított vállalási csomagok, előírások eltérő környezeti hatása alapján súlyozva azok kifizetési értékét, belépő-alap-választható szintezettséggel, alkalmazkodó pontozási rendszerrel)

Ökológiai gazdálkodás támogatása

- Ökológiai gazdálkodás (környezetkímélő gazdálkodás)

Kompenzációs kifizetések Natura 2000 gyepterületeken (jelenlegi rendszeren alapuló)

Kompenzációs kifizetések Natura 2000 erdőterületeken (jelenlegi rendszeren alapuló)

Kompenzációs kifizetések vízgyűjtő-gazdálkodási tervekbe felvett mezőgazdasági területeken

- Víz Keretirányelvhez kapcsolódó kompenzációs kifizetések (erózió- és belvív érzékeny területek, partmenti puffersáv)

Erdő-környezetvédelmi kifizetések (jelenlegi rendszeren alapuló: ápolás, felújítás, véghasználat)

Környezetvédelmi projektekre és alkalmazásban lévő környezetvédelmi gyakorlatokra irányuló közös megközelítések, ideértve a hatékony vízgazdálkodást, a megújuló energia alkalmazását és a mezőgazdasági tájkép megőrzését

- Együttműködésben megvalósuló fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás ösztönzése és megvalósítása (térségi szintű, komplex tájhasználati mintaprojektek)

Jövőbeli agrártámogatási rendszerrel kapcsolatos egyéb javaslatok:

Legeltető állattartás

A síkvidéki gyepek, füves élőhelyek kezelésénél természetvédelmi szempontból legtöbb esetben előnyösebb a kíméletes (extenzív, szabályozott) legeltetésre alapuló hasznosítás, szemben a csak kaszálással (főként a szárazúzással) történő hasznosítással. Ezért, illetve a jóval nagyobb beruházási- és munkaerő igénye miatt is célszerű az agrártámogatások és főleg kifizetések (pl. agrár-környezetgazdálkodás, Natura 2000 gyepek) esetében arányaiban magasabb összeggel kiemelten támogatni a legeltetéses vagy legeltetéssel kombinált kaszálós állattartást a csak kaszálós gyephasznosítással szemben.

Szaktanácsadás:

Kiemelten fontos lenne a természetkímélő gazdálkodási módszerek ismereteinek szaktanácsadókon keresztüli eljuttatása a gazdálkodókhoz, egyrészt a helyi természetvédelmi szakemberek bevonásával, másrészt a jelenlegi tanácsadói állomány felkészítésével. A mostani agrár-szaktanácsadási rendszert mindenképp bővíteni kellene specializált, célzottan a Natura 2000 és Magas Természeti Értékű Területeken tevékenykedő szaktanácsadók egyedi hálózatával, amely természetesen integrálódna a rendszerbe, annak a koordinálásával működhetne.

A szaktanácsadáshoz kapcsolódva fontos szerepe lehet a bemutató üzemeknek, amennyiben sikerül elegendő számú, példamutató természetkímélő gazdálkodást folytató nyitott gazdaságot bevonni a hálózatba, szerencsés esetben földrajzilag is lefedve a fontosabb élőhelytípusokat, tájegységeket. A nemzeti park igazgatóságok gazdálkodást folytató egységei az eddigiekhez hasonlóan ebben is úttörő szerepet vállalhatnak.

Ezen Natura 2000 fenntartási tervek előzőeket is segíthetik, pl. a területi szaktanácsadók felkészítését és terepi tanácsadói munkájukat, az agrártámogatási/vidékfejlesztési programokban résztvevő gazdálkodók felkészítését és ellenőrzéseit.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területet érintő pályázat nincs folyamatban és nem tervezett.

3.3.3. Egyéb

-

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A kommunikációs munka a 43/2012. (V. 3.) VM rendelet 13. mellékletének 5.4. pontja alapján készült. Minden kötelező, és a nyomtatott ismertető kivételével minden szabadon választható kommunikációs eszköz felhasználásra került a fenntartási terv hatékony közzététele érdekében. A

kommunikációs események dokumentálása a jogszabályban rögzítettek szerint történt. A postai kiértékelések minden esetben ajánlott levél formájában kerültek kézbesítésre. Az önkormányzati/földhivatali/vadászkamarai kifüggesztések tényét a hivataltól visszakerült aláírt és lepecsételt visszaigazolások, vagy hivatalos email visszaigazolások támasztják alá (szkennelt és eredeti formában is). A sajtómegjelenésről maga a publikáció szkennelve, illetve on-line megjelenés esetén elektronikusan URL címmel együtt lett archiválva.

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Érintettek	Időpont
Önkormányzati közzététel	a kifüggesztésre került anyag PDF másolata	gazdálkodók, tulajdonosok, települési önkormányzatok	Tervezésről szóló hirdetmény: 2013. június 6.; Lakossági fórumokra szóló meghívó és hirdetmény: 2014. június 27.; Tájékoztatás a fenntartási terv munkaverziójának elérhetőségéről: 2014. július 28.
Terepbejárás	jegyzőkönyv	gazdálkodók	2013.szeptember, november, 2014. április
Lakossági és gazdafórum	jelenléti ív és jegyzőkönyv	gazdálkodók, települési önkormányzatok, terület tulajdonosok és vagyonkezelők, nemzeti park igazgatóság	2014. július 11. (Homokkomárom)
Honlap	www.bfnp.hu/magyar/oldalak/natura_2000_fenntartasi_tervek/	minden érdeklődő	2013. júliustól
Érintettek írásos kiértékelése (levélben és e-mailen)	ajánlott levél, e-mail, e-mail visszaigazolás	gazdálkodók, települési önkormányzatok, terület tulajdonosok és vagyonkezelők, környezetvédelmi társadalmi szervezetek, nemzeti park igazgatóság, bányászati jogosultságok jogosítottjai	1. értesítés (tervezési folyamat megindulásáról): 2013. június 6. – július 10. 2. értesítés (gazdafórumra meghívó): 2014. június 27. – július 3. 3. értesítés (tájékoztatás a fenntartási terv munkaverziójának elérhetőségéről): 2014. július 28.
Sajtómegjelenés	http://zaol.hu/hirek/a-termeszetvedok-ismet-megprobalhatjak-elmagyarazni-mi-az-a-natura-2000-1544453 Felhívás megjelenése a gazdafórumról Zalai Hírlapban	minden érdeklődő	1. cikk: 2013. május 23. 2. cikk: 2014. július 4.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A Dél-zalai Homokvidék Natura 2000 terület kapcsán a jogszabályban előírt kötelező célcsoportok mindegyikével megtörtént a kapcsolatfelvétel. A 43/2012. (V. 3.) VM rendelet 13. mellékletének 5.3. pontja alapján kötelező hat (a-f) célcsoporton felül az egyeztetési folyamat szempontjából lényeges további két szakmai csoporttal (g-h) is történt egyeztetés:

a) Gazdálkodók

A legjelentősebb gazdálkodókkal (5 fő) terepbejáráson került sor az egyéni észrevételek összegyűjtésére. Annak érdekében, hogy minél több gazdálkodóval sikerüljön egyeztetni, megtörtént a kapcsolatfelvétel a falugazdászokkal, illetve a gazdálkodók maguk is felhívták a figyelmet szomszédos földtulajdonosokkal való egyeztetésre. A felkeresett tizenegy gazdálkodóval történt egyeztetés során jegyzőkönyv és jelenléti ív került rögzítésre. Minden oldalt a terepbejáráson résztvevők aláírásukkal hitelesítették. A terepbejáráson minden alkalommal fel lett hívva a gazdák figyelme a gazdafórumokra, illetve a későbbi véleményalkotás lehetőségére. (Jegyzőkönyveket ld. szkennelve a mellékletek között)

b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői

A földtulajdonosok és vagyonkezelők kiértékelése önkormányzati és földhivatali kifüggesztés útján valósult meg. Kiértékelés és kifüggesztés történt a tervezési folyamat megindulásáról, a fórumokról és a munkaanyag nyilvános internetes elérhetőségéről. A kiértékelett földhivatalok: Zala Megyei Kormányhivatal Földhivatala, Körzeti Földhivatal (Nagykanizsa, Leni, Letenye, Zalaegerszeg)

c) helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet

A tervezési folyamatról 21, a területen tevékenykedő környezetvédelmi szervezet került kiértékelésre (környezet- és természetvédelmi egyesületek, alapítványok, szövetségek, vadásztársaságok, társulások).

A gazdafórumról és a tervezési folyamat lezárásáról már csak azok kaptak kiértékelést, akik ezt külön jelezték. (A kiértékelések időpontjait ld. 3.4.1. fejezet: „Érintettek írásos kiértékelése levélben és e-mailben”)

d) működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóság

A jelen fenntartási tervben szakértőként nevesített partner a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, amely a fenntartási terv szakmai megalapozásában teljes mértékben részt vesz. Így külön egyeztetésre nem volt szükség. A gazdálkodókkal folytatott egyeztetés eredményei, azok megvitatása a gazdafórumon a nemzeti parki szakemberekkel szoros együttműködésben valósult meg.

e) Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok

A tervezési terület 5 önkormányzatot érint: Fityeháza, Homokkomárom, Nagykanizsa, Sormás. Minden önkormányzat első alkalommal (2013. június hó) postai úton kapott tájékoztató levelet a tervezési folyamat megindulásáról. A levélből megismerhették a kapcsolattartás útvonalait és a honlap elérhetőségét. A tájékoztató levél mellé az önkormányzatok egy hirdetőtáblára készített lakossági hirdetményt is kaptak, amelyet a kifüggesztés szabályai szerint közzé tettek. Az önkormányzatok 2014. 06. 27-én ajánlott küldeményként kaptak lakossági fórumokra szóló meghívót és hirdetményt. További egy alkalommal 2014. 07. 28-án ajánlott levélben értesítést kaptak a fenntartási tervek munkaverzióinak nyilvános internetes elérhetőségéről.

A Zala Megyei Kormányhivatal alá tartozó államigazgatási szervek háromszori alkalommal, ajánlott levélben (és ahol lehetséges volt, e-mailben egyaránt) kerültek kiértékelésre a tervezési folyamatra való felhívásról. Első alkalommal a tervezési folyamat megindulásáról (e-mailen 2013. 07. 10., ajánlott levél 2013. 07. 08.), második alkalommal a lakossági fórumon való részvételre történő meghívót küldtük ki (e-mailen 2014. 07. 03., ajánlott levél 2014. 06. 27). Harmadik alkalommal kiértékelést kaptak a fenntartási tervek munkaverzióinak nyilvános internetes elérhetőségéről (e-mail és ajánlott levél egyaránt 2014. 07. 28-án került kiküldésre). Az értesítésben érintett államigazgatási szervek:

- Zala Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
- Zala Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság Nagykanizsai Iroda
- Zala Megyei Kormányhivatal Földhivatala
- Körzeti Földhivatalok (Nagykanizsa, Lenti, Letenye)
- Zala Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság
- Zala Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság Kirendeltség – Lenti
- Zala Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság
- Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Nyugat-dunántúli Vízügyi Hatóság

f) bányászati jogosultságok jogosítottjaival, valamint ezek gazdasági érdekképviselői szervei

A bányászattal érintett vállalkozások és szervezetek három alkalommal kerültek kiértékelésre ajánlott levél és email formájában. Az első kiértékelésben (2013. 07. 08.) tájékoztatást kaptak a tervezési folyamatba való bekapcsolódásra. A gazdasági társaságoktól nem érkezett semmilyen igény vagy javaslat a tervdokumentumhoz kapcsolódóan. Második alkalommal a lakossági fórumon való részvételre történő meghívót kapták meg (e-mailen 2014. 07. 03., ajánlott levél 2014. 06. 27). Harmadik alkalommal kiértékelést kaptak a fenntartási tervek munkaverzióinak nyilvános internetes elérhetőségéről (e-mail és ajánlott levél egyaránt 2014. 07. 28-án került kiküldésre).

A Dél-zalai Homokvidék Natura 2000 terület kapcsán kiértékelést bányászati tevékenységgel kapcsolatos hatóságok és szervezetek: Hidroterra Kft., Ökoker Kft., Bioland Tőzégfeldolgozó Kft., Hahót – Gánt Kő és Tőzeg Kft., Beregi Tőzeg '97 Kft., Agroexim-Kanizsa Mezőgazdasági és Szolgáltató Kft., Pécsi Bányakapitányság, Veszprémi Bányakapitányság, Kerka-Kavics Bányászati Kft., Hödlbeton Kft., Greenvital Kft.

g) Vadászati szakmai képviselet és szövetség

Megtörtént az egyeztetés a Zala Megyei Vadászkamarával (Zala megyei sportvadászok érdekképviselője) és a Zala Megyei Vadászszövetséggel (Zala megyei vadászatra jogosult szervezetek érdekszövetsége). Mindkét szervezet elektronikus levélben kapott értesítést a tervezési folyamatról. A levél mellékleteként megküldésre került a vadászatra jogosultak számára szóló értesítés is, amelyet a szervezet saját belső levelezőrendszerén és hivatalos hirdetőtábláján is közzétett. A Zala Megyei Vadászkamara és Vadászszövetség titkárával személyes egyeztetés is történt 2013. 07. 10-én Gelsén, ahol ismertetésre került a fenntartási tervek célja, illetve számos, Natura 2000 gyepgazdálkodással és vadgazdálkodással összefüggő kérdés került megvitatásra. Hasonlóan a többi érintetthez további két esetben is sor került a kiértékelésre a fenti szervek esetében (2014. 06. 27-én a lakossági és gazdafórum időpontjáról, 2014. 07. 28-án a fenntartási tervek nyilvános internetes elérési helyéről).

h) Vízi társulatok

A Dél-zalai Homokvidék Natura 2000 területen a Principális és Felső-Zalamenti Vízitársulat tevékenykedik, akik 2013. 07. 13-án email értesítőt kaptak a tervezési folyamatról, amelyet visszaigazoló emaillel nyugtáztak. Egyeztetésre irányuló igény nem érkezett a fenntartási tervvel kapcsolatban. További két esetben is sor került ajánlott kiértékelésre a fenti szervek esetében, 2014. 06. 27-én a lakossági és gazdafórum időpontjáról kaptak hirdetményt és meghívót, illetve 2014. 07. 28-án a fenntartási tervek nyilvános internetese elérési helyéről.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A hatósági és területi szervekkel (részletesen ld. 3.4.2. fejezet) történő egyeztetés elektronikus és postai úton folytatott levelezés formájában, terepbejárás alkalmával és a lakossági fórumon zajlott (ld. 3.4.1. fejezet).

Releváns, beépítésre került észrevételek a Dél-zalai homokvidék (HUBF20048) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási tervével kapcsolatban

Észrevételt tette	Észrevétel	Észrevétel kezelése
Gazdálkodókkal folytatott személyes terepbejárások		
Dr. Nagy Barnabás, Török Péter, Dr. Czakó János	Vadkár	A vadkár beépítve a veszélyeztető tényezők közé
Dr. Nagy Barnabás, Török Péter, Dr. Czakó János	MVH ellenőrzések	A kezelési javaslatok tartalmazzák a kaszálás rendjét kezelési egységenként
Dr. Czakó János	Minden általa kezelt terület (Nagykanizsa 0304, 0313/12) viszonylatában a legsúlyosabb probléma az illegális hulladékelhelyezés, amely a költségeken kívül a gazdálkodást is lehetetlenné teszi	Beépítve a veszélyeztető tényezők közé
Gazdafórum 2014. 07. 11., Homokkomárom		
Hatóságok, vagyonkezelők észrevételei		
Zalaerdő Zrt. Ti.Eg. 524-2/2014 sz. ügyirat 1. sz. melléklete (Kelt: 2014. 08. 15.)	A fenntartási terv „Természetvédelmi célkitűzések, a terület rendeltetése” fejezetéhez 1 megjegyzést, az „Élőhelyek kezelése” fejezetéhez pedig 24 megjegyzést tett („Vadgazdálkodás” 1 db; „Éger- és puhafaligetek” 8 db; „Őshonos fajok dominálta természetsszerű keménylombú erdők” 8 db; „Spontán fásodó területek és jellegtelen faállományok, vágásterületek” 3 db; „Nem őshonos fafaj, telepített vagy spontán kialakult erdők és vágásterületeik, fásítások” 4 db), melyek elsősorban az önkéntesen vállalható előírás-javaslatokként megfogalmazott korlátozásokra, tiltásokra vonatkoznak.	A javaslatok mérlegelés után beépítésre kerültek a fenntartási tervbe
Más megkeresett hatóságok és vagyonkezelők nem kívántak észrevételt tenni a fenntartási terv előzetes egyeztetési folyamata során		

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

1.1.1. Éghajlati adottságok

A terület éghajlata mérsékeltén hűvös – mérsékeltén nedves. Az évi csapadékmennyiség 800 mm körüli, bár az utóbbi évek csapadékszegény időszakában az átlagos mennyiség sem hullott le. A csapadék jelentős része a vegetációs időszakban esik, közel 480 mm. A téli félév hótakarós napjainak száma 40-45, az átlagos maximális hóvastagság 30 cm körüli. A legkevesebb csapadék januárban és februárban hullik. Az összegek emelkedése áprilisban indul meg. Az évi maximum eléggé szóródik a május-augusztus időszakban. Az őszi csapadékosabb, mint a tavasz, kialakul tehát az ún. őszi másodmaximum, mert októbertől kezdődően felerősödik az ún. mediterrán ciklontevékenység. Uralkodó szélirány az északi, de gyakori a déli szél is; átlagos sebességét 2,5 m/s körül mérték. Az évi napfénytartam 1900 óra körüli, az évi átlaghőmérséklet pedig 9,5 °C, a vegetációs időszak sokévi átlaga 15,5 °C. A nyári maximum hőmérsékletek átlaga 32,5 °C, a téli leghidegebb nap minimum-átlaga –17,5 °C körül alakul.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

A térség többé-kevésbé síkvidék, így vízhálózata is ritkább, mint a dombok-völgyek tagolta tájé. Legjelentősebb természetes vízfolyása a Mántai- és Réti-patak, a keleti szélén a mesterséges eredetű Principális csatorna. Forrásokban szegény, vízelvezető árkokban bővelkedő terület. A mélyebb fekvésű laposokban, lápokban pangóvizek, lápvizek is előfordulnak; ezek vízutánpótlása a csapadékkal történik. Az utóbbi évtizedek csapadékdeficite a réteken talajvízhiányhoz vezetett, mely leginkább az ex-lege lápok esetében jelent nagy problémát. A vízelvezető árkok, még ma is tetten érhető láplecsapolások tovább súlyosbítják a talajvízdeficitet Nagykanizsa-Sormás térségében.

1.1.3. Talajtani adottságok

Az északról érkező völgy alsó rétegeit képező homok sokfelé uralkodó, s számos helyen felszínre bukkan. A leírások alapján a múlt században még mozgó homokbuckák is voltak (ezek emléke a fennmaradt, helyi védelem alatt álló Garmada-buckák). A homok kémhatása változó, többnyire kissé savanyú, de lokálisan (valószínűleg egykori homokkő málladékán) erősen karbonátos is megtalálható. A talaj kémiai változását a sovány homoki növényzet szemléletesen illusztrálja. A buckák közötti mélyebb fekvésű, lefolyástalan, pangóvizes részeken tőzeges talajokat, vékony tőzeget, kotut is találunk. Művelésük általában rét, gyp. A sovány homoki gyepterületeken gyakorta nincs is kezelés, ill. helytelen módon beerdősítették őket, nemritkán tájidegen fajokkal. A völgyszegélyeken található kötöttebb talajokon mára itt is többnyire szántóföldi művelést folyik.

1.1.4. Felszínalaktani adottságok

A Zalai-dombság mezőrégióon belül területének nagyobbik része az Egerszeg-Letenyei-dombság, a déli része a Principális-völgy kistájba sorolható. Geomorfológiájának jellemzője, hogy a meredek dombok ebben a tájban lealacsonyodnak, fokozatosan déli irányba enyhén lejtő síksággá szelődülnek, melyből csak a homokhátak, buckák emelkednek ki, tájképileg az alföldi homokpusztákra emlékeztet.

1.2. Természeti adottságok

A területen a pannon homoki gyepek képezik Nyugat-Dunántúl szempontjából az unikális jelölő társulást. Egyes korábbi vélemények alapján az itt található homoki élőhelyek fajgazdagsága vetekszik a Duna-Tisza-közi homokgyepek diverzitásával. Feltártságuk azonban nagyban elmarad azoktól. A jellemző további társulások között találhatóak meg a mocsárrétek, kékperjés láprétek, az enyves éger-magas köris alkotta láperdők, patakparti égeresek és magaskórósok, fűzbokrokkal vegyes láprétek. Az értékes fás társulások közt megemlítendő az idősebb gyertyános-tölgyesek és szlavón tölgyesek is. A tájidegen faültetvényeket elsősorban akác és erdeifenyő alkotja. A területre összességében elmondható, hogy a szélsőségesen száraz, magasan fekvő nyílt homoki gyepektől az egész évben üde láperdei társulásokig az élőhelyek sokasága adja a terület mozaikosságából adódó fajgazdagságot. A területen számos védett növény- és állatfaj fordul elő, a jelentősebb és jellemző fajokat az 1.2.4. alfejezet tartalmazza. A területen olyan jelentős védett növényfajok fordulnak el, mint a kékperjés lápréteken megtalálható fehér zászpa (*Veratrum album*) és kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), a pannon homoki gyepeken élő homoki vértő (*Onosma arenaria*) és réti szegfű (*Dianthus deltoides*), valamint a pannon gyertyános tölgyesek gypsintjében megtalálható kétlevelű sarkvirág (*Platanthera bifolia*), kapcsos korpafű (*Lycopodium clavatum*), fürtös gyűrűvirág (*Carpesium abrotanoides*), téli zsurló (*Equisetum hyemale*) és karéjos vesepáfrány (*Polystichum aculeatum*). A területen előforduló jelentősebb védett rovarfajok a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), a nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), a kerekvállú állasbogár (*Rhysodes sulcatus*), a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) és a sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*). Fontosabb gerinces fajok a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), a homoki gyík (*Podarcis taurica*) és a közönséges denevér (*Myotis myotis*).

Élőhely neve	Á-NÉR kód	Kiterjedés fő élőhelyként (ha)	Arány (%)	Natura 2000 élőhely
Nem tözegképző nádasok	B1a	47,9	2,01	
Nem zombékoló sásosok	B5	30,4	1,28	
Kékperjés rétek	D2	11,9	0,50	6410
Mocsárrétek	D34	20,4	0,86	6440
Franciaperjés rétek	E1	115,4	4,85	6510
Nyílt homokpusztagyepek	G1	15,9	0,67	6260*
Zárt homokpusztagyepek	H5b	95,7	4,0	6260*
Láp- és mocsárerdők	J2	3,1	0,13	91E0*
Puhafás ligeterdők	J4	24,0	1,01	91E0*
Égeres mocsárerdők, láperdők	J5	193,4	8,13	91E0*
Gyertyános kocsányos tölgyesek	K1a	263,0	11,05	91G0*
Cseres kocsányos tölgyesek	L2b	19,9	0,84	
Jellegtelen vizes élőhelyek	OA	1,2	0,05	
Jellegtelen nedves gyepek	OB	148,9	6,26	
Jellegtelen száraz gyepek	OC	27,2	1,14	

Élőhely neve	Á-NÉR kód	Kiterjedés fő élőhelyként (ha)	Arány (%)	Natura 2000 élőhely
Lágyszárú özönfajok állományai	OD	19,3	0,81	
erdőfelújítások	P1	155,5	6,53	
Üde cserjések	P2a	110,6	4,65	
Száraz cserjések	P2b	28,5	1,20	
Újonnan létrehozott erdősítés	P3	15,8	0,66	
Vágásterület	P8	233,4	9,81	
Facsoportok hazai fafajokkal	RA	56,0	2,35	
Spontán puhafás erdők	RB	49,1	2,06	
Őshonos fafajú jellegtelen keményfás erdők	RC	65,6	2,76	
Idegenhonos lombos fafajokkal elegyes lombos erdők	RDb	66,6	2,79	
Akácok	S1	127,4	5,35	
Nemes nyárasok	S2	7,4	0,31	
Egyéb tájidegen lombos erdők	S3	6,5	0,27	
Ültetett erdei- és fekete fenyvesek	S4	159,5	6,70	
Egyéb tájidegen fenyvesek	S5	56,8	2,38	
Nem őshonos fafajok spontán állományai	S6	23,4	0,98	
Nem őshonos fafajú facsoportok, erdősávok és fasorok	S7	7,7	0,32	
Szántók	T1	69,7	2,93	
Felhagyott szántók	T10	1,3	0,05	
Extenzív szántók	T6	25,5	1,07	
Tanyák, családi gazdaságok	U10	2,8	0,12	
Úthálózat	U11	39,8	1,67	
roncsterületek	U4	12,4	0,52	
Nyitott bányafelületek	U6	7,5	0,31	
Anyagnyerők	U7	8,3	0,35	
folyóvizek	U8	5,8	0,24	
Összesen			100	

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
6260*	Pannon homoki gyepek	A
6410	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)	B
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	B
7230	Mészkedvelő üde láp- és sásrétek	B
91E0*	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	C
6440	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei	C

* kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.2.1.1. Pannon homoki gyepek

Élőhely kódja: 6260*

Élőhely előfordulásai a területen: Az élőhely előfordulási területeit lásd a 3. fejezetben. A homoki gyepek nagyjából a terület északi részén, Homokkomárom-Nagykanizsa határában helyezkednek el. Ettől délre a szepetneki út két oldalán, ill. a déli sarkán Bajcsánál fordulnak elő.

Élőhely kiterjedése a területen: 678 ha. Az aktuális felmérés során kapott érték 87,2 ha. Az eltérés oka, hogy a mostani felmérések alapján pontosabb becslést tudunk adni. Emellett kiterjedésüket főképp Sormás külterületén a fenyvesítések, valamint iparterület kialakítása csökkentette.

Élőhely jellemzése:

Az alföldi homokpusztákon jellemző pannon homoki gyepek megjelenése a délnyugat-dunántúli tájban unikális, így azok megőrzése nagy szerepet játszott az adott Natura 2000 terület kijelölésében.

A nyílt homokpusztagyep csupán néhány kis foltban maradt fenn Homokkomárom mellett. A nyílt homokfelszínen a társulást a homoki habszegfű (*Silene conica*), kakukkhomokhúr (*Arenaria serpyllifolia*), naprózsa (*Fumana procumbens*) és a homoki vértő (*Onosma arenaria*) jelzi. A homoki sztyepprétek a homokbuckákat borítják, jellemző fajaik a magyar- és réti szegfű (*Dianthus pontederæae*, *D. deltoides*), gyapjasmagvú sás (*Carex liparicarpos*), karcsú fényperje (*Koeleria cristata*), homoki- és szikár habszegfű (*Silene conica*, *S. otites*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Németh-Seregélyes: 4-5
A fennmaradt pannon homoki gyepek természetessége jó-kitűnő.
Németh-Seregélyes: 3 (4-5)

A homoki sztyeprétek többségében degradáltak, ez abban mutatkozik meg, hogy kevés faj alkotja őket, természetességük többnyire közepes, csupán néhány termőhelyen érik el a jó természetes állapotot.

Élőhely veszélyeztetettsége:

A homoki gyepek nagymértékben veszélyeztetettek a homokbányászat, erdősítés, inváziós fajok által.

Veszélyeztető tényezők:

- intenzív, vagy intenzívebb kaszálás
- beerdősítés / fásítás idegenhonos fajokkal
- homok- és kavicskitermelés
- idegenhonos inváziós fajok jelenléte

1.2.1.2. Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)

Élőhely kódja:

6410

Élőhely előfordulásai a területen:

Az élőhely előfordulási területeit lásd a 3. fejezetben. A kékperjés láprétek két területen, a terület északi részén Nagykanizsa külterületén a volt lőtérén, ill. Sormásnál az autópálya mellett találhatók.

Élőhely kiterjedése a területen:

349 ha. Az aktuális felmérés során kapott kiterjedés 11,91 ha. Az eltérés oka, hogy a mostani felmérések alapján pontosabb becslést tudunk adni.

Élőhely jellemzése:

A területen lévő kékperjés láprétek a mészkedvelő láprétekhez (*Succiso-Molinietum hungaricae*) sorolhatók. A társulás tömegét a magyar kékperje (*Molinia hungarica*) adja, fajkészletét az ördöggharaptafű (*Succisa pratensis*), fehér zászpa (*Veratrum album*), kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), csonkaír (*Succisella inflexa*), csermely- és szürke aszat (*Cirsium rivulare*, *C. canum*) jellemzi. A magyar kékperje zsombékai elszórtan megjelennek a mocsárréteken, sőt kaszálóréteken is, ám ezek az előfordulások csak az adott élőhely fajgazdagságát jelzik, láprétbe nem sorolhatók. Az élőhely szárazodását jelzi a sztyeppfajok lokális megjelenése (pl.: magyar szegfű).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:

Németh-Seregélyes: 4-5

A kékperjés láprétek jó-kitűnő természetességi állapotban vannak, gyomfajok, özöngyomok csak pontszerűen jelentkeznek állományaiban.

Élőhely veszélyeztetettsége:

Az élőhely jelenlegi jó természeti állapota ellenére hosszabb távon

veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- vadak károkozása (túltartott vadállomány)
- idegenhonos inváziós fajok jelenléte
- fajösszetétel változás, szukcesszió

1.2.1.3. Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofíl magaskórós szegélytársulásai

Élőhely kódja: 6430

Élőhely előfordulásai a területen:

Térképi jelölésre alkalmas állományt nem találtunk, állományai kis foltokban, de inkább társuláskomplex formában találhatók a mocsárréteken és a lápréteken.

Élőhely kiterjedése a területen:

Nem adható meg, nem volt térképezhető

Élőhely jellemzése:

Állományai kis foltokban, de inkább társuláskomplex formában találhatók a mocsárréteken és a lápréteken. Nem érik el a térképezéshez szükséges méretet.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:

Élőhely veszélyeztetettsége:

Nem adható meg

Veszélyeztető tényezők:

Nem adható meg

1.2.1.4. Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Élőhely kódja: 91E0*

Élőhely előfordulásai a területen:

Az élőhely előfordulási területeit lásd a 3. fejezetben. A tervezési területen a kis vízerek, vizesárkokat szegélyezve, a buckaközi pangóvízes részeken, valamint a réteken és a nagyobb kiterjedésű erdőkben önálló erdőket alkotva is megjelenő (Bajcsai erdőtömb), gyakori élőhelytípus. Természetes előfordulásai mellett a vizes

élőhelyekre, elsősorban magassásosokra telepített állományai is ismertek.

Élőhely kiterjedése a területen: 250,08 ha. Itt eltérés tapasztalható a Natura adatlaptól, mert azon 174,5 ha szerepel. Az eltérés oka, hogy a mostani felmérések alapján pontosabb becslést tudunk adni.

Élőhely jellemzése:

A jelölő élőhelybe több, fűzek, ill. éger fafajok dominanciájával jellemezhető cserjés és erdőtípus sorolható. Égerláp csupán egy élőhelyfoltban, a lőtér mellett található, melynek lápi védettsége kihirdetésre került. A kis vízfolyásokat és a csatornákat szegélyező fűz- és égerligetek mindenütt jellemzőek, többnyire szalagszerű állományokkal követik a medret, de önálló erdőfoltokat is alkotnak. A réteken, lefolyástalan mélyedésekben jellegzetes bokorfüzesek találhatók rekettyésekkel. A nem lápi jellegű füzesek, égeresek gyp- és cserjeszintje szegényes, nyáron nitrogénkedvelő fajokkal (csalán, bodza), vagy A fehérfüzesek állományaiba többnyire tájidegen fajok (amerikai kőris, cukorjuhar, akác) elegyedik, ezért a természetes állományok száma kevés. Az égerligetek, éger erdőfoltok jobb természetességűek, zártabbak a gyomfajokkal szemben. Állományaikban helyenként a tavaszi tözike (*Leucojum vernum*), hóvirág (*Galanthus nivalis*), fehér zászpa (*Veratrum album*) is megjelenik. Bolygatott termőhelyeken gypesztűk nyáron özöngyomokkal (aranyvessző, süntők) borított.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Németh-Seregélyes: 3 (4)
Természetességük közepesnek mondható, csupán néhány folt éri el a jónak minősíthető szintet. A degradáltság oka főképp a gyomok, inváziós növények kolonizációjában keresendő (amerikai kőris, japánkeserűfű, magas aranyvessző, süntők), melynek oka a vízszintsüllyedés, kezelés elmaradása, erősen túltartott vadállomány túrása, taposása.

Élőhely veszélyeztetettsége: Az élőhely nem veszélyeztetett, spontán módon is megújul bárhol, ahol a talajvíz a felszín közelében található

Veszélyeztető tényezők:

- erdő felújítás idegenhonos fajokkal
- lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása
- legeltetés erdőben vagy erdős területen
- vadak károkozása (túltartott vadállomány)
- idegenhonos inváziós fajok jelenléte

1.2.1.5. *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

Élőhely kódja: 6440

Élőhely előfordulásai a területen: Az élőhely előfordulási területeit lásd a 3. fejezetben. A sédbúzás

mocsárrétek Sormás és Nagykanizsa térségében a régi 7-es főút és a szepetneki közút menti térségben találhatók, a homokdombok közti mélyebb térszínen.

Élőhely kiterjedése a területen:

81,60 ha. Itt eltérés tapasztalható a Natura adatlaptól, mert azon 34,9 ha szerepel. Az eltérés oka, hogy a mostani felmérések alapján pontosabb becslést tudunk adni.

Élőhely jellemzése:

Jellemzően tavasszal vízborította, fajgazdag réti társulás, mely nyár közepére fejlődik ki teljességében. Megjelenése a homokbuckák közti mélyedésekben jellemző. A területen lévő mocsárrétek mind a sédbúzás mocsárrétekhez (*Agrostio-Deschampsietum caespitosae*) sorolhatók, a réti csenkesz és a pántlikafű ugyan több foltban is jelen van, de nem alkot önálló társulást. Állományainak többségét évekig aranyvesszős gyomtenger borította, s csak az utóbbi 1-2 évben kezdték el újra kaszálásukat. A korábbi gyomosodás ellenére a társulás fajkészlete (beleértve a védett növényfajokat is) megmaradt. A leromlott, degradált állományok állapota általában a helytelen tájhasználati módoknak köszönhető (kaszálás elhagyása, szárazúzózás, apríték rajthagyása a területen, stb.) Nem kezelt részek gyomosak és jellegtelenek lesznek, ezáltal a jellegtelen gyepek közé sorolandóak

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:

Németh-Seregélyes: 3 (4)

Természetessége többnyire közepes, az előforduló fajok száma alacsony, de még vannak színezőelemek, mely várhatóan a rendszeres megfelelő kezelés hatására javulni fog.

Élőhely veszélyeztetettsége:

Kevésbé veszélyeztetett élőhely. Az élőhely stabil növényközösség, mely a nem kezelt években megjelenő gyomosodás után az újbóli kaszálások során rövid idő alatt spontán regenerálódott. Fennmaradása hosszú távon csak a folyamatosan kezeléssel biztosítható. Mivel termőhelyük potenciálisan mocsárrerdő, a kezelés hiányában állományaik hosszú távon beerdősülnek. A védett fajokban gazdag élőhelyfoltokat kaszálással kell kezelni, ott kerülni kell a legeltetést. Az élőhely tavaszi vízborítottságát biztosítani kell.

Veszélyeztető tényezők:

- intenzív szarvasmarha-legeltetés
- vadak károkozása (túltartott vadállomány)
- idegenhonos inváziós fajok jelenléte
- csatornázás és vízelvezetés
- fajösszetétel változás, szukcesszió

1.2.1.6. Mészkedvelő üde láp- és sásrétek

Élőhely kódja:

7230

Élőhely előfordulásai a területen: Térképi jelölésre alkalmas állományt nem találtunk, a cönózis néhány faja a mocsár- és lépréteken előfordul.

Élőhely kiterjedése a területen: Nem adható meg, nem volt térképezhető

Élőhely jellemzése:

Önmagában nem jellemezhető, nem fordul elő

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Nem adható meg, nem fordul elő.

Élőhely veszélyeztetettsége: Nem adható meg, nem fordul elő.

Veszélyeztető tényezők: Nem adható meg, nem fordul elő.

1.2.2. A tervezési területen újonnan előkerült, jelölő értéknek javasolt élőhelyek

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	Natura adatlapon nem szerepel Javasolt: B
91G0*	Pannon gyertyános tölgyesek <i>Quercus petraeaval</i> és <i>Carpinus betulusszal</i>	Natura adatlapon nem szerepel Javasolt: B

* kiemelt jelentőségű élőhely

1.2.2.1. Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Élőhely kódja: 6510

Élőhely előfordulásai a területen: Az élőhely előfordulási területeit lásd a 3. fejezetben. A bajcsai erdőtömbön kívül mindenütt előforduló élőhelytípus, nagy kiterjedésű állományai a terület északi végén, Sormásnál találhatók. Kisebb foltjai a szepetneki út mentén helyezkednek el.

Élőhely kiterjedése a területen: 341,46 ha. Korábban nem szerepelt a Natura adatlapon

Élőhely jellemzése:

Nagy szénaprodukciónak, többnyire egyszikűekben gazdag kaszálórét, a széna fő forrása. Uralkodó fűfaja a franciaperje (*Arrhenatherum elatius*), melyet néhol a réti csenkesz (*Festuca pratensis*) helyettesít.

Kétszikűekben többnyire szegényes, degradálódásának oka valószínűleg a tsz időkben történt intenzív mezőgazdálkodásban keresendő. A területen többségében kaszálással művelt, Bajcsánál szarvasmarhával legeltetett.

A Sormás északi határában lévő nagy, összefüggő állományok évek óta nincsenek művelve, gyomosodnak, bennük özönfajok kolonizálnak. Az özönfajok mellett honos fajok monodominánssá válása is degradálja: csomós ebír (*Dactylis glomerata*), siskánád *Calamagrostis epigeios*). A tájidegen akác mellett savanyú talajokon mára a seprűzanót (*Cytisus scoparius*) is nagy területen hódít.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:

Németh-Seregélyes: 2-3 (4)

Általánosságban közepes természetességű gyepek, de a régóta nem művelt részek erősen gyomosodnak. Védett növényfajainak száma alacsony, a zoológiai értékek is közepesnek mondhatók. A természeti állapot leromlásának oka a tsz időkben történt intenzív művelés, kemikáliák túlzott használata, ill. a hosszabb ideje tartó művelésből való felhagyás.

Élőhely veszélyeztetettsége:

Alapvetően nem veszélyeztetett, stabil élőhelytípus. Fennmaradása a rendszeres kaszálással, legeltetéssel hosszú távon biztosítható.

Veszélyeztető tényezők:

Csak potenciális veszélyeztető tényezők adhatók meg:

- intenzív szarvasmarha-legeltetés
- pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya
- idegenhonos inváziós fajok jelenléte
- fajösszetétel változás, szukcesszió
- csatornázás és vízelvezetés

1.2.2.2. Pannon gyertyános tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal

Élőhely kódja:

91G0*

Élőhely előfordulásai a területen:

Az élőhely előfordulási területeit lásd a 3. fejezetben. Nagykanizsától délre, a bajcsai erdőtömbben nagy kiterjedésben előforduló élőhelytípus.

Élőhely kiterjedése a területen:

517,58 ha. Az élőhely korábban nem szerepelt a Natura adatlapon.

Élőhely jellemzése:

Az élőhelytérképezés során nagy területen kimutatott Natura 2000 jelölő élőhelytípus, mely korábban nem volt jelezve. A Sormástó melletti erdők, valamint a szepetneki úttól délre kezdődő, a homokvidék déli végéig húzódó nagy összefüggő erdőtömb domináns élőhelytípusa. Fő fafajok a kocsányos- és szlavóntölgy (*Quercus robur*, *Q. robur ssp. slavnica*), cser (*Q. cerris*), magas kőris (*Fraxinus excelsior*), gyertyán (*Carpinus betulus*), mezei juhar (*Acer campestre*), melybe időnként az éger is megjelenik (*Alnus glutinosa*). A cserjeszinten jellemző a veresgyűrűs som (*Cornus sanguinea*), galagonya (*Crataegus monogyna*), fagyal (*Ligustrum vulgare*), bibircses kecskerágó (*Euonymus europaeus*). A gyepszinten tucatnyi védett, ill. a tájban ritka faj él; kétlevelű sarkvirág (*Platanthera bifolia*), kapcsos korpafű (*Lycopodium clavatum*), fürtös gyűrűvirág (*Carpesium abrotanoides*), téli zsurló (*Equisetum hyemale*), hóvirág (*Galanthus nivalis*), karéjos vesepáfrány (*Polystichum aculeatum*).

Fajkészletével a zalai dombokon megjelenő illír gyertyános tölgyesektől egyértelműen elkülöníthető.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:

Németh-Seregélyes: 3-4 (5)

Állományai általában közepes-jó természetességűek. Ez főképp azt jelenti, hogy az aljnövényzet fajgazdag, de az állományok erdészetiileg kezelték.

Élőhely veszélyeztetettsége:

Alapvetően stabil, de mára nagymértékben veszélyeztetett élőhelytípus. Fennmaradása a jelenlegi erdészeti művelési módokkal nagyon kérdéses, hosszú távú fennmaradásához kímélő, természetközeli erdészeti kezelésre lenne szükség.

Veszélyeztető tényezők:

- erdészeti kitermelés újraterelítés vagy természetes felújulás nélkül
- vadak károkozása (túltartott vadállomány)
- Idegenhonos inváziós fajok jelenléte
- csatornázás és vízelvezetés

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Population (A-D)
V.	Kapcsos korpafű (<i>Lycopodium clavatum</i>)	

1.2.4. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Population (A-D)
II., IV.	nagy hősincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)	C
II.	nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)	C
II.	kerekvállú állásbogár (<i>Rhysodes sulcatus</i>)	D

Irányelv melléklete	Faj név	Population (A-D)
II., IV.	vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	D
II., IV.	közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>)	D
II., IV. előkerült)	(újonnan vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>)	Javasolt: D
II., IV. előkerült)	(újonnan sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>)	Javasolt: D
II., IV. előkerült)	(újonnan sötét hangyaboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>)	Javasolt: D
IV.	homoki gyík (<i>Podarcis taurica</i>)	

1.2.4.1. nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)

Irányelv melléklete:

II. IV.

Faj előfordulásai a területen:

A terület idősebb tölgyeseinek szegélyén, fás legelőkben, hagyás fákön előforduló faj. A fajt a legtöbb helyen jellegzetes röpnylásai alapján detektáltuk. Ezeket legtöbbször és legnagyobb számban kocsányos tölgyön észleltük, azonban friss röpnylást találtunk vörös tölgyön is. A Dél-zalai Homokvidék Natura 2000 területen az idős erdők, fák száma viszonylag alacsony, ezért a faj csak kevés helyen került elő.

Állománynagyság (jelölés):

P jelen van

Állománynagyság (tervkészítés):

A rendelkezésre álló adatokból nem lehet a faj pontos állománynagyságára következtetéseket levonni.

Állomány változásának tendenciái és okai:

Az állományváltozásokról nincsenek megbízható adataink, a faj jelenléte megerősítésre került és új élőhelyeken is sikerült megtalálni.

Faj veszélyeztetettsége:

A területen viszonylag kevés helyen fordulnak elő idős tölgyesek, melyek a faj számára alkalmas élőhelyek. A faj az alacsony számú idős erdők, fák miatt veszélyeztetett a területen.

Veszélyeztető tényezők:

- erdészeti kitermelés újratelepítés vagy természetes

felújulás nélkül

- Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata (erdészet)
- Egyéb erdészeti tevékenység
- lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása

A fajt az idős fák, fasorok, fás legelők letermelése és a helytelen erdőgazdálkodási gyakorlat veszélyezteti. Az idős, napsütésnek kitett tölgyekhez kötődik, ezért különösen a magányosan vagy erdőállományok szegélyében található tölgyek kitermelése veszélyezteti. A területen nagy veszélyt jelentenek az idegenhonos faültetvények, amelyek nagy területeket foglalnak el, több közülük inváziós is, ami az őshonos erdőket veszélyezteti.

1.2.4.2. nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)

Irányelv melléklete:

II.

Faj előfordulásai a területen:

A Dél-zalai Homokvidék Natura 2000 terület idős tölgyeseiben nagy számban fordul elő. Ezen előfordulások többsége a terület déli részén található Cerinai-erdőre korlátozódik, ahol nagyobb kiterjedésű tölgyesek találhatóak meg. Ezen kívül csak néhány helyen ismert előfordulása a területen.

Állománynagyság (jelöléskor):

P előfordul

Állománynagyság (tervkészítéskor):

A rendelkezésre álló adatokból nem lehet a faj pontos állománynagyságára következtetéseket levonni. A faj nagyon nehezen vizsgálható, több éves fejlődésű és az imágók száma évente erősen ingadozik.

Állomány változásának
tendenciái és okai:

Az állományváltozásokról nincsenek megbízható adataink, a faj jelenléte megerősítésre került és új élőhelyeken is sikerült megtalálni.

Faj veszélyeztetettsége:

A területen viszonylag kevés helyen fordulnak elő idős tölgyesek, melyek a faj számára alkalmas élőhelyek. A faj az alacsony számú idős erdők, fák miatt veszélyeztetett a területen.

Veszélyeztető tényezők:

- erdészeti kitermelés újraterelítés vagy természetes felújulás nélkül
- Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata (erdészet)
- Egyéb erdészeti tevékenység
- lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása

A nagy szarvasbogár leginkább veszélyeztető tényező az élőhelyeinek megcsappanása. A fajt az idős fák, fasorok, fás legelők letermelése és a helytelen erdőgazdálkodási gyakorlat veszélyezteti. Fejlődéséhez nagy mennyiségű holt faanyag, elsősorban a gyökérzónában lévő faanyag szükséges. A holtfa eltávolításával megszűnnek élőhelyei. Az egyes populációinak elszigetelődése is a faj kihalásához vezethet, hiszen egyedei csak néhány kilométernyi távolságot tesznek meg. A vadállomány, elsősorban a vaddisznó túlszaporodása is jelentősen csökkenti állományát. A területen nagy veszélyt jelentenek az idegenhonos faültetvények, amelyek nagy területeket foglalnak el, több közülük inváziós is, ami az őshonos erdőket veszélyezteti.

1.2.5. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség (1-2 mondatban leírni miért fontos a területen)
fürtös gyűrűvirág	<i>Carpesium abrotanoides</i>	V	Nem feltűnő védett fajunk, melynek a bajcsai erdőben található néhány példánya; fennmaradása az erdészeti kezelési tevékenységtől függ.
buglyos szegfű	<i>Dianthus superbus</i>	V	A kékperjés lápréteken több helyen is előforduló szegfű, melyet a helytelen időben történő kaszálás, taposás, bálák réten való tárolása veszélyeztet.
széles pajzsika	<i>Dryopteris dilatata</i>	V	Az égeresekben és a bajcsai erdőkben – gyertyános tölgyesekben, ültetett fenyvesekben egyaránt előfordul szálsként, nem veszélyeztetett.
mocsári nőszőfű	<i>Epipactis palustris</i>	V	A kékperjés lápréteken több helyen is előforduló orchidea, melyet a helytelen időben történő kaszálás, taposás, valamint a bálák réten való hosszabb idejű tárolása veszélyeztet.
téli zsurló	<i>Equisetum hyemale</i>	V	Cserjés, árnyas, nedves szegélyekben, erdőkben néhány ponton fordul elő. Fennmaradása a bokrosok, szegélyek fenntartásával megoldható.
mocsári békaliliom	<i>Hottonia palustris</i>	V	Égerlápokban pontszerűen előforduló faj, mely az élőhely sérülékenysége, kis kiterjedése miatt nagymértékben veszélyeztetett.
szibériai nőszirm	<i>Iris sibirica</i>	V	Ma ismert állománya csupán néhány kis polikormonra korlátozódik a lőtéri láprét kékperjésében.
tavaszi tőzike	<i>Leucojum vernum</i>	V	Árkok, vizes laposok, valamint a bajcsai erdőtömb égerláp foltjaiban több kis állománya ismert, nem veszélyeztetett.

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség (1-2 mondatban leírni miért fontos a területen)
homoki vértő	<i>Onosma arenaria</i>	V	A nyílt homoki gyepek ritka védett növénye, melynek maroknyi állománya a taposás (aktuálisan fakihordó teherautók), illegális homokbányászat által veszélyeztetett.
vitézkosbor	<i>Orchis militaris</i>	V	Kubikgyödrökben, lápréteken néhány töves állománya él, veszélyeztetett.
agár sisakoskosbor	<i>Orchis morio</i>	V	Száraz gyepekben tavasszal nyíló orchidea; nyíló állománya a csapadékviszonyok függvénye. Taposással, szemeteléssel, homokkitermeléssel veszélyeztetett.
kétlevelű sarkvirág	<i>Platanthera bifolia</i>	V	A bajcsai erdők gyertyános tölgyeseiben szálsként található orchideafaj, állománya nem veszélyeztetett.
karéjos vesepáfrány	<i>Polystichum aculeatum</i>	V	A bajcsai erdőkben elszórtan szálsként található páfrányféle, nem veszélyeztetett.
zöldes körtike	<i>Pyrola chlorantha</i>	V	A nagykanizsai szurkosfenyvesben él egy kis állománya, mely mára nagymértékben veszélyeztetett, fennmaradása kétséges.
kereklevelű körtike	<i>Pyrola rotundifolia</i>	V	A nagykanizsai szurkosfenyvesben él egy kis állománya, mely mára nagymértékben veszélyeztetett, fennmaradása kétséges.
mocsári tőzegpáfrány	<i>Thelypteris palustris</i>	V	Égerlápban él kis állománya. A láp védettségének kimondásával védelme biztosított.
fehér zászpa	<i>Veratrum album</i>	V	Lápréteken, égerlápokban néhány kis szubpopulációja található, melyek fennmaradását a területek vízborítottsága és a kezelési módok határozzák meg.
Réti szegfű	<i>Dianthus deltoides</i>	V	A homoki gyepekben nagy számban mindenütt előforduló szegfű, nem veszélyeztetett.
tarka zsurló	<i>Equisetum variegatum</i>	V	homoki gyepek gödreinek nyílt talaján megjelenő állománya aktuálisan veszélyeztetett.
kornistárnics	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	V	Mocsárréteken, lápréteken, magaskórósokban több helyen megjelenő faj, melyet többnyire a késői kaszálás során levágnak. Ősszel néha másodvirágzása figyelhető meg.
naprózsa	<i>Fumana procumbens</i>	-	A Natura 2000 jelölő élőhely, a nyílt homoki gyepek kiemelkedő jelentőségű faja, mely csupán egy helyen fordul elő. Nagymértékben veszélyeztetett.
tarka nőszirm	<i>Iris variegata</i>	V	A bajcsai homokbánya szélén él erős állománya, mely a bánya terjeszkedésével végveszélybe került.
kardos madársisak	<i>Cephalanthera longifolia</i>	V	A bajcsai erdők gyertyános tölgyeseiben szálsként található orchideafaj, állománya nem veszélyeztetett.
sisakos sáska	<i>Acrida hungarica</i>	V	Első ismert Zala megyei állománya a fajnak.

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség (1-2 mondatban leírni miért fontos a területen)
tükrös busalepke	<i>Heteropterus morpheus</i>	V	Egyre ritkuló védett lepkefajunk.
kis fehérsávós lepke	<i>Neptis sappho</i>	V	Zala megyében kevés helyről ismert, védett lepkefaj.
fakó gyöngyházlepke	<i>Boloria selene</i>	V	Védett, a tervezési területéről ritkán előkerülő faj.
Barna varangy	<i>Bufo bufo</i>	V	A kiskanizsai erdőben jelentős szaporodóhelyek találhatók.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Megoszlás
szántó	139,97	4,80%
rét	492,41	16,92%
legelő	138,51	4,75%
erdő	1515,58	52,10%
fásítás	0,88	0,03%
művelésből kivett	622,51	21,40%

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

A tervezési terület kb. 45%-a tartozik állami tulajdonba. Ezek főként a Zalaerdő Zrt. és a Honvédelmi Minisztérium, kisebb részt az Állami Autópálya Kezelő Zrt. kezelésébe tartoznak. A fennmaradó területek magántulajdonban vannak.

1.3.3. Területhasználat és kezelés

A homokterületen gyept-, erdők és szántóföldi gazdálkodás folyik. A sovány homoki gyepeket sokfelé mára nem művelik, bár a területalapú támogatás hatására újabban ismét látszanak kezelések. Az egykori lőtér, nagy területen évtizedek óta nincs semmilyen kezelés – az illegális homokbányászattól eltekintve. A vízjárta mélyedésekben, pangóvízes területeken égeresek, kőrisesek, bokorfüzesek találhatók, helyenként értékes láperdőkkel. A vizes élőhelyeket nem kezelik, azokat özöngyomok veszélyeztetik. A homokon kiterjedt telepített erdők találhatók, melyek kizárólag gazdasági célokat szolgálnak. A gyepterületek, különösen a homoki gyepek, valamint a mocsár- és láprétek kezelésének hosszú távú felhagyása a növényzet intenzív átalakulásával jár, mely negatív hatást fejt ki a jelölő értékekre, a jelölő élőhelyek kiterjedésére és a jelölő fajok állományméretére. (ld. Natura 2000 fenntartási terv 2. fejezet: Veszélyeztető tényezők)

1.3.3.1. Mezőgazdaság

Az agrárágazat az elmúlt évtizedben történt gazdasági szerkezetváltás következtében jelentősen átalakult. Az előnytelen természeti viszonyok miatt a növénytermesztés gazdasági mutatói az országban itt mutatják a legkedvezőtlenebb számokat.

A gyepgazdálkodás a térségben mind környezetvédelmi mind táji adottságok szempontjából figyelmet érdemel. Gyepterületek főként a vízfolyások mentén, illetve az erózióknak kitett domboldalakon vannak. Az állatállomány csökkenésével a kihasználtságuk jelentősen csökkent, állapotuk jelentősen leromlott.

A területen csak kis területen legeltetnek, a legjellemzőbb a szarvasmarha legeltetése, de jelenleg marhával is csak Fityeház községhatárban találkozhatunk. Kis kiterjedésű területeken pedig birkával és lóval legeltetnek. Korábban nagy kiterjedésű legelők voltak a jellemzőek a térségben.

A legtöbb helyen kaszálással tartják fenn a gyepok állagát, nagyobb kiterjedésű területeken pedig a kaszálást is felhagyták, ezekre a cserjések, erdőtársulások kialakulása és erőteljes gyomosodás a jellemző. Nagykanizsa községhatárban egy kisebb kiterjedésű fás legelő is megtalálható a Natura 2000 területen, azonban mára az akác spontán terjedése nyomán beerdősült és erdő művelési ágba tartozik.

1.3.3.2. Erdészet

A tervezési terület két erdőtervezési körzetet (Surd és Nagykanizsa) érint. A régi típusú Surdi körzeti erdőterv jelenleg érvényben van (jóváhagyási szám – erdőterv száma: XXIV/1131/11/2010), a Nagykanizsa erdőtervezési körzet régi típusú körzeti erdőterve lejárt, a 96/2011 (X.17.) VM Rendelet alapján készülő új típusú erdészeti üzemtervek kiadása erdőgazdálkodónként még folyamatban van (ügyszám az erdészeti hatóságnál: XX-G-001/239/2012). Meghatározók a gyertyános kocsányos tölgyesek, ültetett kocsányos tölgyesek, szlavón tölgyesek, elegyes és elegyetlen égeresek, telepített akácok, erdeifenyvesek és nemes nyarasok. Az erdők részben állami tulajdonban (Zalaerdő Zrt., Honvédelmi Minisztérium), részben magántulajdonban vannak. Az üzemmódokat tekintve erősen dominál a vágásos üzemmód. A körzetben az erdők természetességi állapota összességében az országos átlagnál kedvezőbb.

1.3.3.3. Vadgazdálkodás

A terület a IV/1. Zala-dél-vasi nagyvadas vadgazdálkodási körzetben helyezkedik el. A körzet vadgazdálkodási egységei Vas és Zala megyékben helyezkednek el, az ország legnyugatibb részén. A Vas megyei területek az összes terület 25%-át teszik ki, 75% pedig Zala megyéhez tartozik. Területét tekintve a körzet az átlagnál nagyobb, területe 4864 km², ebből 3643 km² Zala megyére esik. Magyarország összes vadgazdálkodási területének 5,31%-át teszi ki.

A térség vadászterületein több vadásztársaság, illetve bérkilövő vadásztársaság működik. A terület meghatározó vadja a gímszarvas, amely minősége miatt az ország vadállományának kiemelkedő értéke. Nagy létszámú a vaddisznó állomány, melynek csökkentése a cél. Az őzállomány közepes minőségű. A nagyvadas domináns szerepéből adódóan az apróvad vadászati és vadgazdálkodási szerepe kicsi. A jelentősen megnőtt rókalétszám csökkentésével az apróvad szerepe növekedhetne. A fácánállomány elsősorban a mezőgazdasági jellegű területeken élőhely-fejlesztéssel, nagyobb odafigyeléssel javítható. A mezei nyúl létszáma rendkívül lecsökkent, már a hasznosíthatóság határán áll.

A területet érintő vadgazdálkodási egységek kódszáma, neve, telephelye és területének nagysága:

202410, Erdőgazdasági Dolgozók Vadásztársasága, Nagykanizsa 10450 ha

200510, Zalaerdő Zrt., Nagykanizsa – Bánokszentgyörgy – Letenye, 48122 ha

202330, Hunor-2000 Vadásztársaság, 4681 ha

A területet érintő természetvédelmi korlátozások kiterjednek a vadászati és vadgazdálkodási berendezések elhelyezésére, élőhely-rekonstrukcióra, vadföldművelésre, mesterséges vadtenyésztésre, az alkalmazható vadászati módokra, a vadászati idények és vadászható vadfajok helyi korlátozására.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A területen csak néhány kisvízfolyás található, amik a Principális-csatornába ömlenek. A Principális-csatorna a Mura vízgyűjtőjébe tartozik.

A legjelentősebb kisvízfolyás a Mántai-patak, ezen kívül néhány kisebb vízhozamú vízfolyás található meg a Dél-zalai Homokvidéken: a Homoki-patak, Fityeházi-patak és Gördövényi-árok.

A területhez tartozó, VKI hatálya alá eső felszíni természetes vízfolyások, víztestek:

Az EU Víz Keretirányelv alapján a 10 km²-nél nagyobb vízgyűjtővel rendelkező vízfolyásokat kellett kijelölni víztestként, mint a vízhálózat jelentős elemét vagy elemeit. A VKI által előírt kötelező tipológiai elemek: a tengerszint feletti magasság, a vízgyűjtő-terület nagyság, a geológia és ezt kiegészítve, választott jellemzőként: a mederanyag kerültek felhasználásra a magyarországi vízfolyások differenciálásához.

Mántai-patak (VOR azonosító: AEP775): természetes, nem erősen módosított kategóriájú vízfolyás. Dombvidéki al-ökorégióba tartozik. Hidrogeokémiai jellege meszes, mederanyaga közepes finom, vízgyűjtője kicsi.

A VKI szerint a következő intézkedésekre van szükség a környezeti célkitűzések eléréséhez:

Mántai-patak – AEP775

HA 2 A földhasználati viszonyok átalakítása és fenntartásának biztosítása vízfolyások mentén

HA 3 Partmenti védősáv kialakítása és fenntartása vízfolyások mentén

TE 1 Kommunális hulladéklerakók rekultivációja, új hulladéklerakók kialakítása megfelelő műszaki védelemmel

HM 1 Mederrehabilitáció dombvidéki kis- és közepes vízfolyásokon

HM 7 Vízfolyások medrének fenntartása

TA 1 Agrár-környezetvédelmi intézkedések és művelési mód váltás dombvidéken, erózió- és nitrát-érzékeny területeken

TA 2 Művelési ág váltás és fenntartása dombvidéken, erózió- és nitrát-érzékeny területeken,

A 6+400 km szelvényig a meder megfelelő fenntartásával, a parti területek alkalmas mezőgazdasági művelésével elérhető a jó állapot.

Jelenleg folyik a VKI felülvizsgálata. Fenti intézkedések fenntartása indokolt.

A felső szakasz meredek domboldalak között halad, általában erdőben. A jó erdőművelés, a parti benőtség folyamatos fenntartása megőrzi a természetes állapotot.

1.3.3.5. Turizmus

A területen az intenzív turizmus nem jellemző, alkalmi látogatók azonban előfordulnak.

1.3.3.6. Ipar

Ipari fejlesztés nem tervezett, intenzív területhasználat nem fenyegeti.

A térségi települések közül csak Nagykanizsa rendelkezik jelentős iparral. A többi településen kisebb számban helyi jellegű ipari, szolgáltató és mezőgazdasági vállalkozások találhatók. A gazdasági szerkezet átalakítás még a jelentős iparral rendelkező Nagykanizsán is mélyreható változásokat hozott. A helyi gazdaság gerincét a vákuum-technikai ipar, olaj, gáz, és gépipar, erdő- és fagazdaság, pénzintézeti és kereskedelmi-szolgáltató vállalkozások adják.

1.3.3.7. Infrastruktúra

A területet közvetlenül érinti az M7 autópálya és több kisebb forgalmú közút. A közlekedési hálózat közvetlen környezeti hatása vonalszerűen jelentkezik, s e hatás intenzitása a közlekedési tevékenység jellemzőitől (alágazat, műszaki állapot, stb.) és a helyszíntől (lakott terület vagy azon kívüli) is függ. A közlekedési rendszerek fejlettsége kihat a terület (vízgyűjtő) terhelési szintjére, mivel befolyásolja az emberek mobilitását.

1.3.3.8. Egyéb

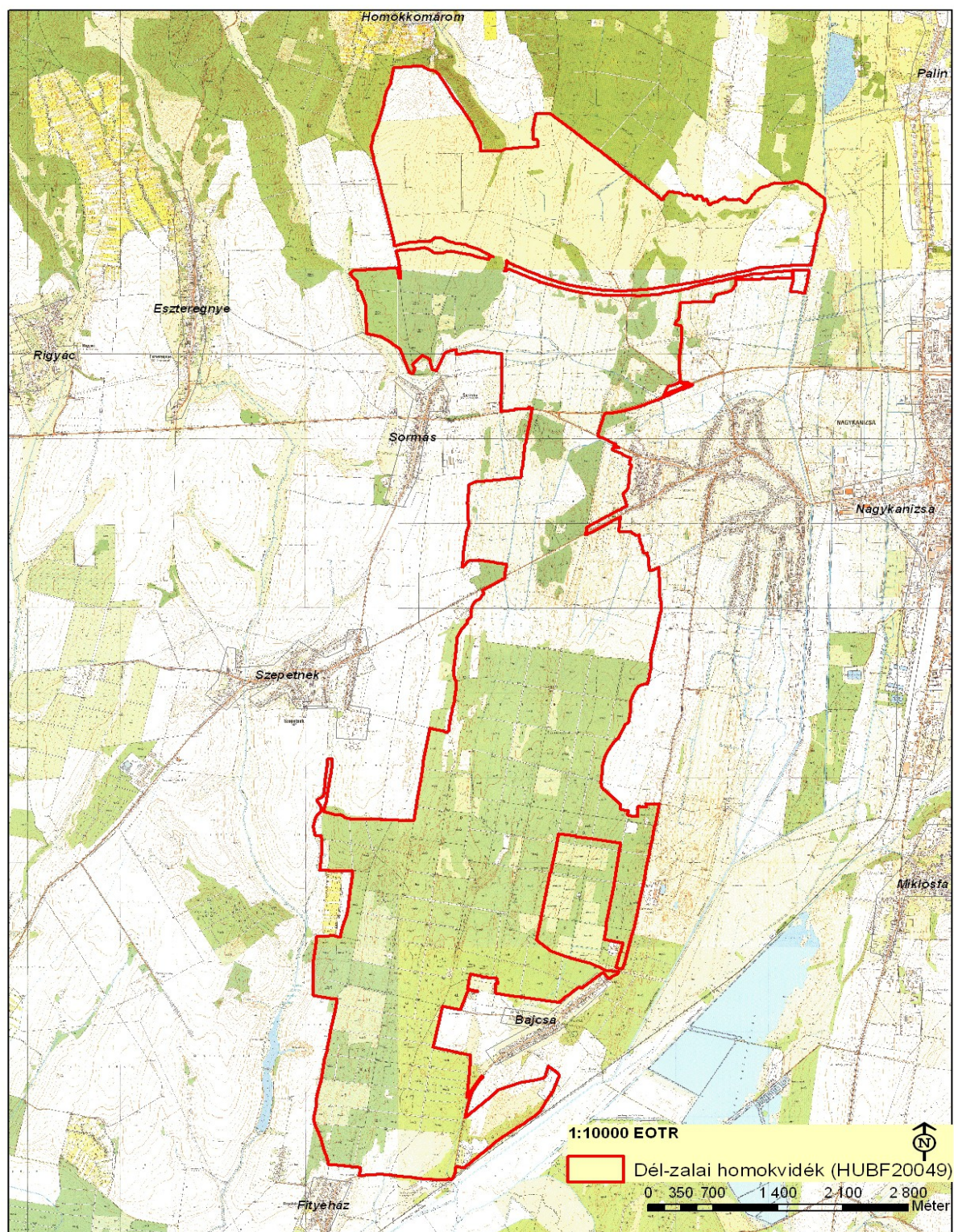
A Honvédelmi Minisztérium vagyonkezelésébe tartozó, mintegy 465 ha kiterjedésű egykori gyakorló katonai lőtér értékes, ám kezeletlen gyepterületeinek kezelése és rehabilitációja kizárólag extenzív használatba vonással érhető el kaszálás és legeltetés segítségével. Megfelelő jogi háttér és forrás esetén, hosszú távú tervként a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság igyekszik a vagyonkezelési jogot megszerezni, majd megteremteni a kezelés feltételeit.

A terület északi felére jellemző illegális homokbányászat hatósági eszközökkel történő drasztikus megszüntetése indokolt, mivel jelentős értéket képviselő Natura 2000 élőhelyet (G1 Nyílt homokpusztagyeppek) érint.

2. Felhasznált irodalom

- Bölöni, J., Molnár, Zs. és Kun, A (2011): Magyarország élőhelyei – Vegetációtípusok leírása és határozója – ÁNÉR 2011. MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót 439 pp.
- Haraszthy, L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. – Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár
- MAROSI S., SOMOGYI S. 1990: Magyarország kistájainak katasztere I–II. – A Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutató Intézete kiadványa, Budapest, 1023 p.

3. Térképek

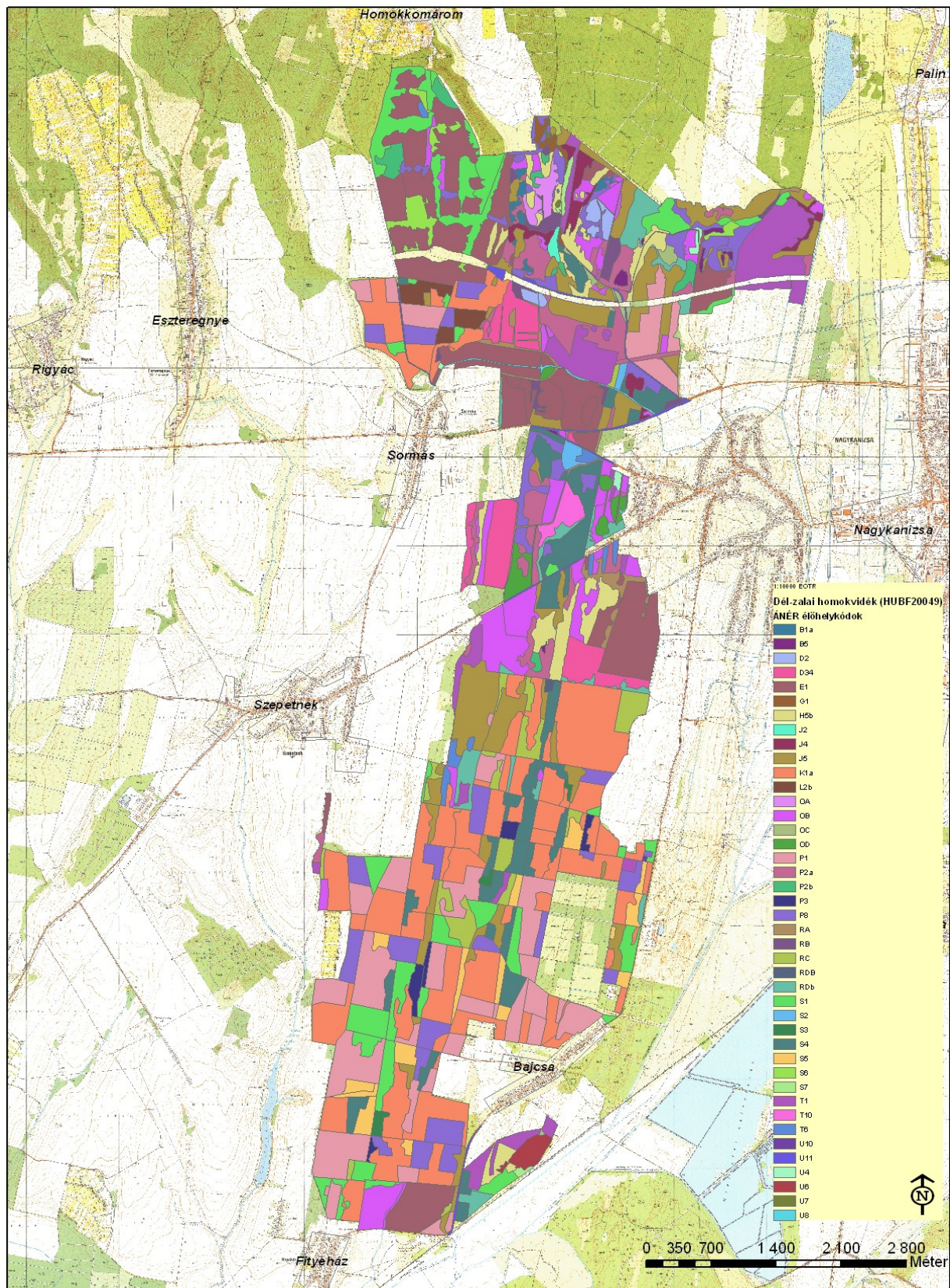

A tervezési terület átnézeti képe. 2014.10.22.

A térképen szereplő ÁNÉR-kódok magyarázata

Élőhely neve	Á-NÉR kód
Nem tűzegképző nádasok	B1a
Nem zsombékoló sásosok	B5
Kékperjés rétek	D2
Mocsárrétek	D34
Franciaperjés rétek	E1
Nyílt homokpusztagyepek	G1
Zárt homokpusztagyepek	H5b
Láp- és mocsárerdők	J2
Puhafás ligeterdők	J4
Égeres mocsárerdők, láperdők	J5
Gyertyános kocsányos tölgyesek	K1a
Cseres kocsányos tölgyesek	L2b
Jellegtelen vizes élőhelyek	OA
Jellegtelen nedves gyepek	OB
Jellegtelen száraz gyepek	OC
Lágyszárú özönfajok állományai	OD
erdőfelújítások	P1
Üde cserjések	P2a
Száraz cserjések	P2b
Újonnan létrehozott erdősítés	P3
Vágásterület	P8
Facsoportok hazai fafajokkal	RA
Spontán puhafás erdők	RB
Őshonos fafajú jellegtelen keményfás erdők	RC
Idegenhonos lombos fafajokkal elegyes lombos erdők	RD _b
Akácok	S1
Nemes nyárasok	S2
Egyéb tájidegen lombos erdők	S3
Ültetett erdei- és fekete fenyvesek	S4
Egyéb tájidegen fenyvesek	S5
Nem őshonos fafajok spontán állományai	S6

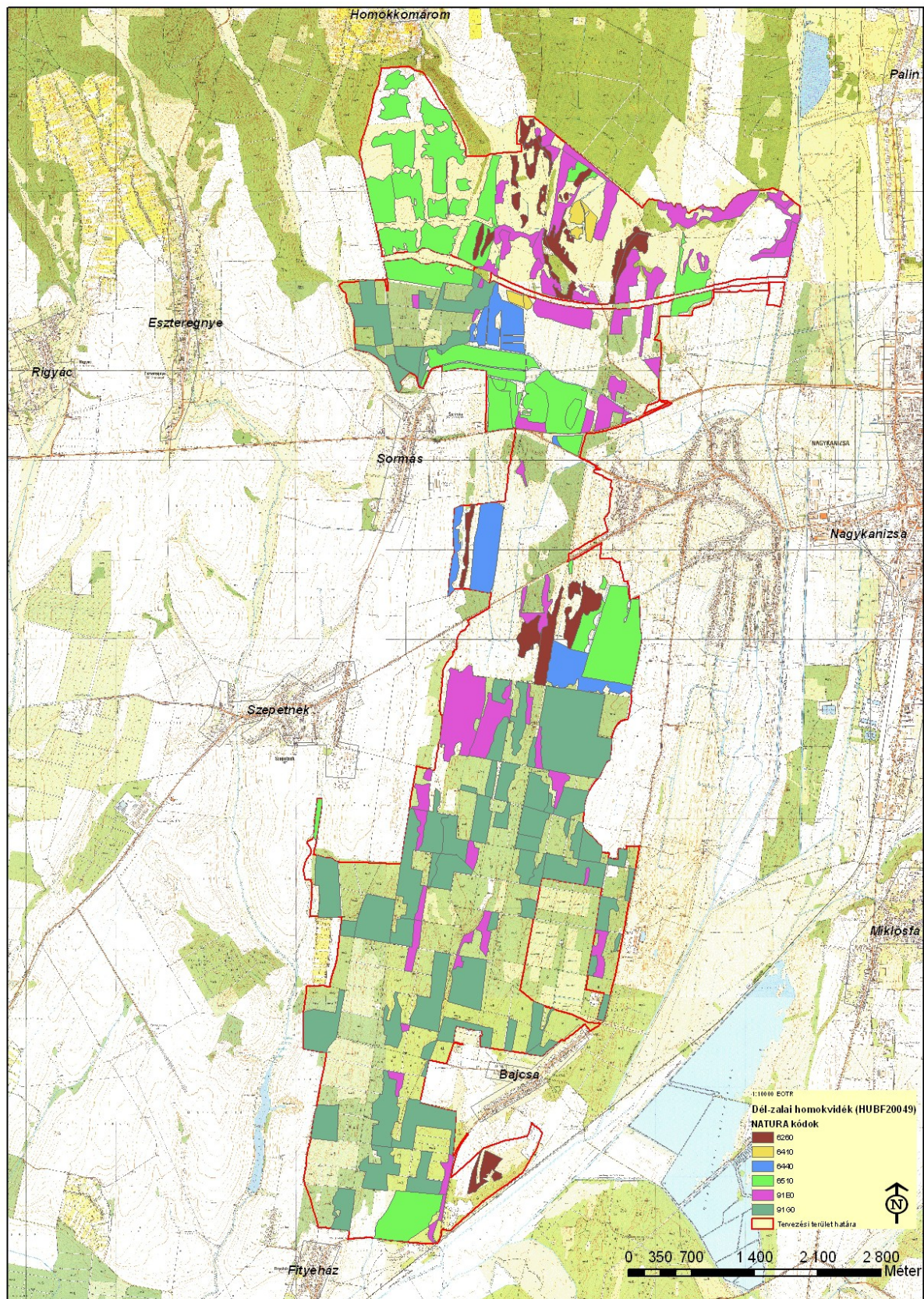
Élőhely neve	Á-NÉR kód
Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok	S7
Szántók	T1
Felhagyott szántók	T10
Extenzív szántók	T6
Tanyák, családi gazdaságok	U10
Úthálózat	U11
roncsterületek	U4
Nyitott bányafelületek	U6
Anyagnyerők	U7
folyóvizek	U8

A tervezési terület élőhelytérképe. 2014.10.22.

Közösségi jelentőségű élőhelyek kódjainak magyarázata

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése
6260*	Pannon homoki gyepek
6410	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)
91E0*	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
6440	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
91G0*	Pannon gyertyános tölgyesek <i>Quercus petraeaval</i> és <i>Carpinus betulusszal</i>

A tervezési terület közösségi jelentőségű élőhelyei. 2014.10.22.